

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „HUMANITAARAINETE ÕPETAJA MITMEKEELSE
KOOLIS“

Valentina Limonova
TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI ESIMESE KURSUSE ÜLIÕPILASTE
EESTI KEELE TEISE KEELENA OSKUS

Magistritöö
Juhendaja Mart Rannut, PhD

NARVA 2018

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Valentina Limonova 21.05.2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. KEELEOSKUS JA SELLE MÕÕTMINE	8
2. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽ	14
2.1. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI AJALOOST	14
2.2. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽIS ÕPETAVAD ERIALAD	15
2.3. EESTI KEELE TEISE KEELENA ÕPETAMINE TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽIS	16
2.4. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI VENE- JA EESTIKEELSEDE ÕPPEKAVAD	19
2.4. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽISSE SISSEASTUJATE ISELOOMUSTUS	20
3. UURIMUS	21
3.1. METOODIKA	21
3.2. RÜHMAVALIM	22
3.3. ÜLIÕPILASTE KÜSUTLUSE TULEMUSED JA ANALÜÜS	22
3.3.1. Küsitelite üldandmed	22
3.3.2. Respondentide ametlikult tõendatud eesti keele oskus	25
3.3.3. B2 taseme osaoskused ametliku tunnistuse järgi	26
3.3.4. Respondentide eesti keele oskuse enesehinnang	27
3.3.5. Respondentide valmidus õppida kõrgkoolis eesti keeles	31
3.3.6. Respondentide eesti keele õppimise eelkogemus aja ja koha järgi	36
3.3.7. Naiste ja meeste eesti keele oskus	39
3.3.8. Eesti keele oskus ja vanus	40
3.3.9. Eesti keele kasutamine	41
3.3.10. Eesti kuulsad inimesed üliõpilaste vastustes	47
3.4. ÕPPEJÕUDUDE VASTUSTE ÜLEVAADE JA ANALÜÜS	47
KOKKUVÕTE	52
SUMMARY	55
KIRJANDUS	57
ALLIKAD	57
LISAD	60
Lisa 1. Euroopa Nõukogu ühtsed keeleoskustasemed	60
Lisa 2. Küsimustik üliõpilastele	62
Lisa 3. Intervjuu küsimused õppejõududele	64
Lisa 4. Eesti kuulsad inimesed üliõpilaste vastustes	65
Lih litsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	66

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigi Ülikooliseaduse ja Rakenduskõrgkooli seaduse kohaselt on tasuta õppekavadel õppimiskeeleks eesti keel. 2007. aastal algas üleminek osalisele eestikeelsele õppele venekeelsetes riigi- ja munitsipaalgümnaasiumides, hakati ka aktiivselt rakendama keelekümblust jm kakskeelse hariduse mudelid. Selle vajadusest, probleemidest ja edukusest on põhjalikult kirjutatud viimase kümnendi jooksul (Masso, Kello 2011, Vare 2004, 2006). Aastast 2011 toimub gümnaasiumis õppetöö vähemalt 60% ulatuses eesti keeles ja keskhariduse omandanud noor peab valdama eesti keelt teise keelena B2 tasemel.

2014.aastal lõpetasid gümnaasiumi esimesed õpilased, kes on õppinud uue õppekava järgi. Seega gümnaasiumi lõpetanud muu emakeelega õpilane peaks toime tulema kõrgkoolis õppimisega eesti keeles.

Eesti keele riigikeelena kohustuslik õppimine sai alguse rohkem kui kaksikümmend aastat tagasi. Nende aastate jooksul on rakendatud erinevaid vähem või rohkem efektiivsemaid meetmeid otsuste täitmiseks. Eesti keele oskus seostatakse sotsiaalse edukusega: hariduse saamise võimalustega, karjääri edendamise eelisega, ühiskonnaelus aktiivse osalemisega. Eesti keele õpetamisega lastele tegeletakse üsna aktiivselt: eesti keele õpe lasteaias, varane ja hiline keelekümblus, 60% õppeainetest eesti keeles gümnaasiumis jms. Võib oletada, et need noored, kes saavad täiskasvanuks, oskavad eesti keelt piisavalt elus toimetulekuks. Statistika aga näitab, et nõutava B2 taseme 2017.aastal said 77% gümnaasiumi ja 13% kutsekooli lõpetajatest (Innove, 2017). Paljud vene emakeelega kutse- ja keskkooli lõpetajad asuvad õppima Eesti kõrgkoolidesse.

Eesti kõrghariduses on viimastel aastatel toimunud märgatavad muutused, mis peaksid tõstma omandatava hariduse kvaliteeti. Eesti keele roll ühiskonnas, üldhariduskoolis ja kõrgkoolis on muutunud (Missugune...2010; Selliov 2018).

HTM Eesti keele arengu strateegias on eesmärgistatud eestikeelne õppetöö kõrgkoolis. (Eesti keele arengukava 2011-2017). TTÜ on võtnud vastu oma dokumendi, kus sätestab nõuded ja selle saavutamise tagamiseks meetmeid (Tallinna Tehnikaülikooli keelepoliitika 2016).

Statistika andmetel kõige rohkem probleeme eesti keele valdamisega ja õppimisega on Tallinnas ja Ida-Virumaal (Statistikaamet). Eesti keele õppimise vajalikkusest on räägitud ja kirjutatud erineval tasemel. Mõned keeleõppijad on edukad eesti keele omandamises, mõned käivad tulemuseta kursustel ja eksamitel, mõned hakkasid õppima keelt alles nüüd. “Teise keele arenguks on vaja suhtlust emakeele kõnelejatega. Stephen Krasheni loomuliku keeleomandamise hüpoteesi (The Natural Approach) (Krashen 1982) järgi omandavad inimesed loomulikus keelekeskkonnas emakeele kõnelejatega suheldes teise keele kergema vaevaga kui sedasama keelt tunnis õppides. Emakeele kõnelejatega suhtlemise tähtsust keeleõppe protsessis on rõhutanud mitmed immigrante uurinud teadlased (Hirschler 1994; Wong-Fillmore 1985, 1991; Schumann 1978). Lily Wong-Fillmore (1985, 1991) leidis, et USA immigrantide laste inglise keele areng sõltus otseselt nende suhtlemisest emakeelekõnelejatega.” (Rannut 2005:26)

Kõrgkooli astumiseks on ka õigus kutsekeskharidusega inimesel, kes on lõpetanud põhikooli ja sooritanud põhikooli lõpetamisel eesti keele teise keelena eksami B1 tasemel. Kõrgkoolis saavad ka õppida inimesed, kes on saanud kesk- või kutsehariduse aastaid tagasi.

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 seab eesmärgiks: „Nõrgema konkurentsivõimega inimestele õppes osalemiseks tingimuste loomine (noored emad, vanemaealised inimesed, eesti keelt mitteoskavad inimesed, keskhariduseta inimesed, töötud inimesed, puuetega inimesed, uussisserändajad jt), et nad saaksid omandada kvalifikatsiooni ning teostada end parimal võimalikul viisil töö- ja pereelus“.(Eesti ... 2014: 16)

Noored, kes ei soovi saada kõrgharidust eesti keeles, vaid inglise või vene keeles, kogevad raskusi kõrghariduse omandamisel, lahkuvad Eestist ja see on reaalne tõsine probleem (Missugune... 2010: 49; Metslang, Šmõreitšik 2012: 4).

Eesti kõrghariduses on suur probleem vähene ülikoolide lõpetanute arv, üliõpilased jäätavad õpingud pooleli erinevatel põhjustel ja ei saa välistada, et mõned ei saa õppimisega hakkama kehva eesti keele oskuse tõttu (Klaas 2006).

Mitmesugused institutsioonid ja keele- ja sotsiolingvistika valdkonna teadlased korraldavad üsna regulaarseid uuringuid eesmärgiga välja selgitada eesti keele võõrkeelena valdajate arvu ja arvamusi, keskkonnamõju keeleomandamisele, erinevate võõrkeelte osatähtsus noorte seas ja muud (Kaldur jt 2017; Lukk jt 2017 jt; Rannut

2005; Vihalemm 2011). Erinevatel tasemetel vaadeldakse eesti keele õpetamise, õppimise ja kasutamise aspekte eraldi lasteaedades, üldhariduskoolides, kõrgkoolides.

TTÜ Virumaa kolledž on regionaalne akadeemiline õppeasutus ning ainus õppeasutus, mis pakub tehnilist kõrgharidust Ida-Virumaal. Selle regiooni keelemaastikku näidatakse statistilistes andmetes: 22% elanikest ei oska üldse eesti keelt, ainult 8% valdab vabalt ja 22% on aktiivse keeleoskusega (Kivistik 2017). Kolledžis rakenduskõrghariduse saaja peab ka valdama eesti keelt teise keelena B2 tasemel, et õppimisega ja pärast tööolukordadega toime tulla.

“Suurem osa muukeelsest elanikkonnast elab kontsentreeritult Kirde-Eestis, eestlased on seal vähemuses. See vähendab omakorda võimalusi eesti keelt praktiseerida. Ka töökoht ei motiveeri eesti keelt omandama või/ja kasutama, sest kollektiivid on valdavalt venekeelsed või puuduvad väljavaated tööd saada sootuks (Kirde-Eestis on kõrge töötute osakaal). Säärases sotsiaal-majanduslikus kontekstis on parimal juhul võimalik säilitada passiivset keeleoskust.” (EIA 2011: 120)

Õpetan eesti keelt teise keelena TTÜ Virumaa kolledžis, sellepärast valisin uurimisobjektiks nimelt selle õppeasutuse. Antud magistritöö on esimene katse uurida ja analüüsida esimese kursuse üliõpilaste riigikeele oskust Virumaa kolledžis. .

Käesoleva magistritöö eesmärk on määratleda eesti keeles õppimisega seotud probleeme, millega puutuvad kokku ühelt poolt Virumaa kolledžisse sisseastunud ja teiselt poolt õppejõud. Uurimise käigus saadud andmed aitavad kavandada keele strateegiat õppeasutuses. Magistritöö raames tutvustatakse ja analüüsitakse eestikeelset õpituge, mida pakub üliõpilastele kolledž.

Uurimisprobleemiks on Virumaa kolledži esmakursuslaste eesti keele teise keelena oskus ja valmidus omandada kõrgharidust eesti keeles.

Käesoleva töö uurimisküsimused on järgmised:

1. Kas TTÜ Virumaa kolledži esimese kursuse üliõpilaste eesti keele oskus on piisav kõrghariduse saamiseks eesti keeles?
2. Kuidas on muutunud eesti keele teise keelena oskuse tase kolledžisse sisseastujatel aastatel 2013-2017?

3. Missugused erinevused on statsionaar- (e päeva-) ja kaugõppeosakonna esmakursuslaste eesti keele teise keelena tasemel?

4. Kuidas hindavad kolledži õppejõud muu emakeelega esmakursuslaste suutlikkust õppida eesti keeles?

Antud magistritöös püstitatakse järgmised hüpoteesid:

1. Virumaa kolledži esmakursuslaste eesti keele teise keelena oskustase on kasvanud viimase viie aasta jooksul.

2. Väiksem osa sisseastunud ei ole valmis eesti keeles õppimiseks.

3. Üliõpilased kasutavad erinevaid võimalusi oma eesti keele taseme tõstmiseks.

4. Erialaste õppeainete õppejõud toetavad üliõpilasi oma õppeainete raames eesti keele teise keelena arendamises.

Magistritöö koosneb kolmest peatükist, kokkuvõttest, kirjanduse loetelust, inglisekeelsest resümest ning lisadest.

Töö esimeses peatükis vaadeldakse keelemõõtmise ja taseme määratlemise aspekte. Teises peatükis tutvustatakse TTÜ Virumaa kolledžit nagu tehnilist kõrgharidust pakkuvat õppeasutust Ida-Virumaal, analüüsitakse mõningaid eesti keele teise keelena õppimisega seotud dokumente ja antakse läbiviidud uurimuse põhjal ülevaade õppeasutuses õppijate arvamustest ja kolledži õppejõududega läbiviidud intervjuude tulemustest.

Kokkuvõtvalt tehakse prognoos TTÜ Virumaa kolledžis eesti keele teise keelena õppe vajadustest ja õppeprotsessi korraldamise täiendamiseks.

Autor avaldab tänu TTÜ Virumaa kolledži juhtkonnale ja kolleegidele toetuse eest. Eriline tänu õppedirektor Anu Piirimaale igakülgse kaasabi eest.

1. KEELEOSKUS JA SELLE MÕÕTMINE

Viimasel aastakümneil on märgatavalt muutunud keeleline situatsioon maailmas, Euroopa riikides ja Eestis. Seoses geopoliitiliste protsessidega on saanud suurt rolli võõrkeelte oskust ja tekkis vajadus nende oskuste mõõtmises. Kindlaks määratud keeletasemed või kategooriad lubavad määrata erinevate inimeste keeleoskusi, seada eesmärgid võõrkeele õppimises ja kasutada vajalikke kriteeriume keele valdamiseks erinevates eluvaldkondades.

“Keeleoskus tähendab oskust kasutada keeleteadmisi (hääldus, grammatika, sõnavara) eesmärgipäraselt nii suuliste ja kirjalike tekstide mõistmiseks (rääkimis- ja kuulamisoskus), võttes arvesse konteksti ja suhtluspartnereid. Seega mõeldakse kommunikatiivse keeleoskuse all eelkõige oskust võõrkeelses keelekeskkonnas oma vajaduste piires toime tulla.“ (Hausenberg jt 2003: 8)

Keeleoskuse komponendid kirjeldatakse erinevate autorite mitmesuguste skeemide abil (Hausenberg jt 2003: 10), vaid nendes esineb kolm ühist põhimõtet:

- 1) keeleoskus ei eksisteeri omaette, vaid kontekstis ja on seotud inimese maailmatundmise ja isikuomadustega;
- 2) keeleteadmised, ehkki väga oluline keeleoskuse aspekt, on siiski vaid üks keeleoskuse osa, mida peab suutma rakendada;
- 3) et keeleteadmisi rakendada, tuleb tunda sotsiolingvistikulisi ja pragmaatika-norme. (Hausenberg jt 2003: 11)

Keeleõppe raamdokumendis kirjeldatakse üldpädevust (Tabel 1.) ja suhtluspädevust (Tabel 2.)

Tabel 1. Üldpädevused

Teadmised	Oskused	Olemispädevus	Õppimisvõime
<ul style="list-style-type: none">• maailmatundmine• sotsiokultuurilised teadmised• kultuuridevaheliste erinevuste tundmine	<ul style="list-style-type: none">• praktilised oskused• kultuuridevahelise suhtlemise oskused	<ul style="list-style-type: none">• suhtumised• motivatsioon• väärtused• kognitiivsed stiilid• isikuomadused	<ul style="list-style-type: none">• keele- ja suhtlusteadlikkus• foneetilised teadmised ja oskused• õpioskused• heuristilised oskused

Allikas: Euroopa keeleõppe raamdokument (2007: 119)

Tabel 2. Suhtluspädevuse komponendid

Keelepädevus	Sotsiolingvistiline pädevus	Pragmaatikapädevus
leksikapädevus • grammatikapädevus • semantikapädevus • fonoloogiapädevus • ortograafiapädevus • ortoepiapädevus	• keelelised vahendid ühiskondlike suhete väljendamiseks • viisakusnormid • rahvatarkust väljendavad ütlused • stiilierinevused • murded ja erinevad hääldusviisid	• diskursuspädevus • funktsioonipädevus

Allikas: Euroopa keeleõppe raamdokument (2007: 126)

“Keelekasutaja või õppija rakendab oma üldpädevust ja suhtluspädevust mingis eluvaldkonnas **keelelistes toimingutes** nagu suhtlemine, teksti vastuvõtt, loome ja vahendamine. Tegelikus keelekasutuses esinevad need toimingud enamasti põimunult: suhtlusolukorras tuleb nii kuulata kui kõnelda, kirjale vastates nii lugeda kui kirjutada, loengul märkmeid tehes nii kuulata kui kirjutada (teinekord ka lugeda) jne. Keeleoskuse mõõtmisel hinnatakse osaoskusi siiski eraldi.” (Hausenberg jt 2008: 18)

Keeleoskuse mõõtmise vajadus võib tekkida erinevatel põhjustel: omandatud teadmiste kontrollimiseks, õpperühma määramiseks, õppe- või tööülesannete täitmise valmisoleku otsustamiseks. Erinevate eesmärkide saavutamiseks kasutatakse erinevaid teste:

- saavutusteste (ingl *achievement tests, attainment tests*), mis kontrollivad kui hästi on õpitud omandatud ja põhinevad konkreetsetel õppematerjalil;

- pädevusteste (ingl *proficiency tests*), mis näitavad, kui hästi õppija saab hakkama mingis situatsioonis. Neid kasutatakse riigieksamitel ja eesti keele tasemeeksamitel;

- diagnoosteste (ingl *diagnostic tests*), mis näitavad õppijate tugevaid ja nõrku külgi;

- sõelteste (ingl *placement tests, screening tests*), mille abil selgitatakse välja õppija umbkaudne keeletase, näiteks sama tasemega õpperühma suunamiseks. (Hausenberg jt 2003: 18)

“Ka riiklikud eesti keele eksamid, sh kooli-, riigi- ja tasemeeksamid mõõdavad funktsionaalset keeleoskust. Eksamil ei kontrollita, kuidas on inimene mingi õppeprogrammi omandanud, vaid kuidas ta konkreetsete eluliste ülesannete täitmisega toime tuleb. Mida kõrgema keeleoskustasemega on tegemist, seda kindlamini võib väita, et selle saavutamiseks ei piisa ainult keeletunnis õpitust, vaid lisanduma peab keelekeskkonnas omandatu.” (Hausenberg jt 2008: 24)

TTÜ Virumaa kolledžis korraldati kuni 2017/18. õa sõelteste esmakursuslastele, et jagada neid eesti ja inglise keele õppimiseks sobivasse rühma, alates 2015/16. õa viiakse läbi pädevusteste kolledži lõpetajatele, kelle emakeel ei ole eesti keel ja kes ei kinnitanud oma eesti keele oskust B2 taseme vastava tunnistusega.

Erinevad testid mõõdavad nii retseptiivseid osaoskusi (kuulamine ja lugemine) kui ka produktiivseid (rääkimine ja kirjutamine). Mitte iga õppija ei ole sama tugev või nõrk kuulamises ja lugemises jne.

“Muukeelsetelt töötajatelt hakati nõudma eesti keele oskust tööks vajalikul tasemel juba 1989. aasta Eesti NSV keeleseaduse alusel. Keeleoskuse kontrollimiseks loodi töölase eesti keele oskuse kategooriaeksamite süsteem, kus suulise vestluse põhjal hinnati eksamile tulija keeleoskust ja selle põhjal anti talle üks kuuest keeleoskuse kategooriast A, B, C, D, E ja F, kusjuures A tähistas algelist ning passiivset keeleoskust ja F keele vaba valdamist.” (Tomusk 2014:1)

Haridus ja Teadusministeeriumi vaatmikus „Eesti keel Eestis teise keelena“ (2008) tuuakse eesti keele oskuste mõõtmise ajaloolised etapid: „1998–2007 rakendati 3-astmelist süsteemi (algtase, kesktase ja kõrgtase), mis toetus ESU (English Speaking Union) 9-astmelisele skaalale. Alates 1. juulist 2008 alustati üleminekut uuele Euroopa Nõukogu tasemesüsteemile Euroopa keeleõppe raamdokumendi alusel.”

2008. aastal on vastu võetud Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme skaala vastavalt keeleoskustasemed: A1-A2-B1-B2-C1-C2, sellejuures arvestatakse varasemad eesti keele tasemetunnistused:

“Enne 2008. aasta 1. juulit väljastatud eesti keele tasemetunnistused loetakse vastavaks järgmiselt:

- 1) algtaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele B1-taseme tunnistusele;
- 2) kesktaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele B2-taseme tunnistusele;
- 3) kõrgtaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele C1-taseme tunnistusele.” (KeeleS pt 8 § 39)

Euroopa keeleõppe raamdokument kirjeldab detailselt võõrkeele erineva taseme osaoskusi ning sellest lähtudes otsustatakse vajalik olme- ja tööelus hakkamasaamiseks tase. Keeleoskust ja keelekasutust reguleerivaid sätteid on mitmes seaduses. Nii reguleeritakse töölase keeleoskusega seonduvat avaliku teenistuse seaduses, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses, kaitseväeteenistuse seaduses, kohtute seaduses,

prokuratuuriseaduses, advokatuuriseaduses, notariaadiseaduses, audiitortegevuse seaduses, patendivoliniku seaduses, kohtutäituri seaduses jpt seadustes. Kutsekvalifikatsiooni Sihtasutuses koostatud kutsestandardites on kindlaks määratud kutsealal tegutsemiseks vajalik eesti keele ja võõrkeelte oskuse tase. (Eesti keele arengukava 2013-2017). Ühtsed keeleoskustasemed on esitatud lisas 1.

Antud peatükis vaadeldakse B2 tasemeoskuse mõned aspektid, kuna nimelt see keeletase peab olema kõrgkooli astujatel ja rakenduskõrgkooli lõpetajatel (Hausenberg jt 2008: 23).

Käsiraamatus „Iseseisev keelekasutaja“ (Hausenberg jt 2008) defineeritakse B2 tase nagu edasijõudnu tase (ingl *Vantage*). „Edasijõudnu tasemel saab isik keelega hakkama paljudes rohkem suhtlust nõudvates ametites ja on võimeline sama keelt mis tahes viisil kasutades paremini omandama. Samuti võimaldab B2-tase jätkata õpinguid eestikeelses kõrgkoolis, kus nõrgema tulemusega lõpetanud on kasutada nn lisa-aasta eesti keele oskuse täiendamiseks. (Hausenberg jt 2008: 23)

TTÜ Virumaa kolledžis rakenduskõrghariduse saaja peab ka valdama eesti keelt teise keelena B2 tasemel, et õppimisega ja pärast tööolukordadega toime tulla.

„B2-taseme keeleoskaja suudab eesti keelt kasutades osaleda avalikes toimingutes kui kahepoolsetes aktides (nii laias mõttes teenindaja kui teenindatava rollis, ameti- või eraisiku rollis); luua ja hoida isiklike kontakte (sõlmida tutvusi ja hoida suhteid nii eraelus kui ka ühiskonna tegusa liikmena) ja ajada asju; olla tegev haridus- ja tööelus (õppida, sooritada eksameid, töötada paljudes ametites, hoides end kursis neis toimimiseks olulise riigikeelse teabega).“ (Hausenberg jt 2008:29)

B2-taseme eesti keele oskus on üksikasjalikumalt kirjeldatud käsiraamatus „Iseseisev keelekasutaja. B1- ja B2-taseme eesti keele oskus“ (Hausenberg jt 2008). Allpool on toodud käsiraamatus kirjeldatud kõrghariduse saamiseks vajalikud B2 keeletaseme osaoskused:

Kuuldu mõistmine

Suudab pidada ettevalmistatud ettekandeid mitmetel oma huvivaldkonna teemadel.

Oskab kommentaaride ja asjakohaste näidete toel mõttekäiku laiendada ja oma vaatenurka selgitada ja põhjendada, võrrelda erinevaid seisukohti.

Oskab välja tuua olulisemad seisukohad ja väiteid kinnitavad üksikasjad.

Suudab emakeelsete kõnelejatega suhelda küllaltki ladusalt ja spontaanselt, ilma et kumbki pool peaks pingutama.

Oskab osaleda arutluses (esitada selgelt oma arvamust, anda tagasisidet, haarata teisi vestluse jms).

Üldine kirjutamisoskus

Oskab kirjutada argumenteeritud ettekannet, arvamuskirjutist vm teksti, esitades poolt- ja vastuväiteid või selgitades erinevate seisukohtade eeliseid ja puudusi.

Suudab sünteesida eri allikatest pärit infot ja arutluskäike ning teha kokkuvõtteid.

Oskab hästi väljendada oma teadmisi, seisukohti ja arvamusi ning kommenteerida teiste omi.

Keelekasutus ning õigekiri on sedavõrd korrektsed, et ei tekita vääritimõistmist.

Sõnavarapädevus

Valdab üldiste kõneainete ja oma tegevusala piires ulatuslikku sõnavara.

Sõnakasutus on üldjoontes täpne, aeg-ajalt võib küll sõnavalikul eksida, kuid see ei takista suhtlust.

Grammatikapädevus

Valdab grammatikat küllalt hästi, ei tee vääritimõistmist põhjustavaid vigu.

Oskab kasutada eri tüüpi lauseid (sh ka liitlauseid ja mõnesid lauselühendeid).

Oskab paljusid vigu ise märgata ja parandada.

Semantikapädevus

B2-taseme keeleoskaja valdab kogu keskset üld- ja huvivaldkonna või tööala sõnavara ning enam-vähem kõiki grammatika struktuure, et mõtet edasi anda ja teksti mõista.

Sotsiolingvistiline pädevus

Oluline B2-taset iseloomustav tunnus on oskus kasutada ametlikku ja vaba registrit ning valida kummassegi sobivaid keelevahendeid.

Pragmatikapädevus

B2-tasemel keelevaldaja oskab luua mitut liiki tekste: kirjeldusi, jutustusi, ametlikke ning erakirju jne. Ta on võimeline looma ka arutlevat teksti, avama peamisi seisukohti ning toetama neid põhjenduste ja näidetega.

Funktsioonipädevus

Oskab põhjendada ja kaitsta oma arvamust.

Oskab vahendada mitmest allikast pärit infot ning seda ühendada.

Oskab anda tagasisidet, suudab oma juttu teiste jutuga siduda.

“B2-taseme saavutanu on keeleteadlik, mõistab keeleoskuse tänapäevast tähendust ja osaoskuste erinevust ning oskab oma keeleoskust teadlikult arendada.”(Hausenberg jt 2008: 46)

Eesti erinevad institutsioonid on eesti keele kui teise keele oskuse mõõtmise kriteeriume ja vorme uurinud ja arendanud üle kümne aasta, kuid nii eesti keele tasemeeksamite kui ka põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami puhul mõõdetakse üldkeeleoskust. Keeleseadus sätestab ka keeleoskuse taset erinevate ametite jaoks, st et mitte-eesti emakeelega inimesed peavad valdama ka erialast keelt ja suutma hakkama saada erialase eesti keelega töösituatsioonides. Tehnikaalaseid õppeaineid õppides peab valdama üliõpilane erialast terminoloogiat, oskama kasutada spetsiifilist sõnavara, seega tuleb eristada üldkeelt ja oskuskeelt. (Kikerpill, Sõrmus 2008: 11; Tomusk 2012) Erialaspetsiifilised keeleoskused nõuavad ka erilist lähenemist nende mõõtmisele (Kikerpill, Türk 2007; Kikerpill, Sõrmus 2008). Erialase eesti keele õpetamiseks ja erialaste teadmiste õpetamiseks eesti keeles peaks ka õpetajatel olema vastav ettevalmistus (Saarsoo, Kristi; Sõrmus, Elle 2008).

Gümnaasiumi ja kutsekooli õpilased omandavad õpingute ajal eesti keele teise keelena B2 tasemel ja on valmis õppima kõrgkoolis eesti keeles. Reaalne pilt on teistsugune, mitte kõik abiturientid ei valda keelt nõutaval tasemel, kõrgkooli tulevad õppima ka need, kes lõpetasid oma haridustee Eestis 10 või 20 aastat tagasi, ei ole õppinud keelt mitte kunagi või hoopis saabunud Eestisse välismaalt.

Käesolevas magistritöös analüüsitakse nii üliõpilaste eesti keele teise keelena oskuse taset, mis on kinnitatud tunnistusega, kui ka nende enesehinnangut, mis oli saadud küsitluse käigus.

2. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽ

Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledž on Tallinna Tehnikaülikooli koosseisu kuuluv kõrgkool Kohtla-Järvel.

“Rakenduskõrgharidusõpe on kõrghariduse esimese astme õpe, mille kestel üliõpilane omandab kindlal kutsealal töötamiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajalikud pädevused” (Kõrgharidusstandart 2002).

„Rakenduskõrgkooli õppekeel on eesti keel. Teiste keelte kasutamise otsustab minister, kelle juhitava ministeeriumi valitsemisalasse rakenduskõrgkool kuulub“ (RakKKS).

Kolledži lõpetajad saavad Tallinna Tehnikaülikooli diplomi, mis võimaldab neil hiljem jätkata oma haridusteed TTÜ või mistahes teise ülikooli magistriõppes.

2.1. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI AJALOOST

TTÜ Virumaa kolledž asutati 1. septembril 2000. aastal. Õppeasutus annab rakendusliku kõrghariduse tehnikaalases valdkonnas. Kolledži tekkimisele on eelnenud tehnilise hariduse pakkuvate õppeasutuste pikk ajalugu Kohtla-Järvel.

1959.a. alustas tööd tollaegse keemia-mäetehnikumi (hiljem Kohtla-Järve Polütehnikum) ruumides TPI Kohtla-Järve konsultatsioonipunkt, kus töötas ka mõned aastad TPI mäekateeder. 1969.a. alustas tööd TPI üldtehniline teaduskond. Õhtuse õppevormi esimesele kursusele võeti 210 üliõpilast, kusjuures soovijaid oli üle 400. Peale selle kanti üle õhtusesse õppevormi konsultatsioonipunkti 279 üliõpilast. Õppetöö toimus järgmistel erialadel: automaatika ja telemehaanika; elektrijaamad ja tööstusseadmete automatiseerimine; masinaehitustehnoloogia, metallilõikepingid ja instrumendid; soojuselektrijaamad; keemiline tehnoloogia; masinaehituse ökonoomika ja organiseerimine; tööstuse planeerimine ja raamatupidamine. Õhtused üliõpilased õppisid Kohtla-Järvel kolm kursust ja läksid siis arvele TPI Tallinna kaugõppesse. Üliõpilasi oli teaduskonnas ligikaudu 500.

1971. aastast hakati õpetama kaht päevast eriala - maardlate allmaakaevandamise tehnoloogiat ning komplekset mehhaniseerimist ja masinaehituse ökonoomikat ja organiseerimist. Kahel esimesel kursusel toimus töö Kohtla-Järvel, seejärel jätkati Tallinnas. 1978. aastal viidi teisena nimetatud eriala Tallinna ja asemele toodi kaks keemiateaduskonna rühma, mille erialad vaheldusid üle aasta: õmblustoodete tehnoloogia, kangakudumine, nahatoodete tehnoloogia ning naturaalse ja keemilise kiu

ketrus. Pärast teist kursust jätkati õppimist Kaunase Polütehnilise Instituudi kergetööstuse teaduskonnas.

Aastail 1970-1985 oli TPI Kohtla-Järve üldtehnilise teaduskonna õhtuse osakonna lõpetanud ligi 900 ja päevase osakonna 800 üliõpilast. Ettevalmistusosakonna oli lõpetanud 450 noort.

01. juunist 1992.a likvideeriti üldtehniline teaduskond ja asendati see iseseisva, rakendusliku suunaga Virumaa Kõrgkooliga. Erialadeks jäid põhikooli matemaatika, füüsika ja informaatika õpetaja (eesti ja vene rühm); eesti keele õpetaja vene põhikoolidele ja tehnika valdkonna rühmad (üks eesti ja kaks vene rühma). Viimased olid loodud TTÜ-ga lepingu alusel. Eestlased õppisid ühe aasta ja venelased kaks aastat (üks aasta kulus eesti keele õppimisele) ning jätkasid õpinguid TTÜ-s. 01.09.2000.a likvideeriti Virumaa Kõrgkool ja tekkis TTÜ Virumaa Kolledž. Erialadeks olid tootmistehnika ja tööstusettevõtlus ning tehnika valdkond (TTÜ VK koduleht). Kolledži lõpetajad on väga nõutavad regionaalsetes ettevõtetes, mille tegevus on seotud põlevkivi kaevanduse ja töötlemisega, energiatootmisega, keemiatööstusega jne.

Alates 2018.aasta 1. jaanuarist kuulub Virumaa kolledž TTÜ inseneriteaduskonda.

2.2.TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽIS ÕPETAVAD ERIALAD

Erinevatel aastatel on kolledž ette valmistanud spetsialiste järgmistel erialadel: tootmistehnika ja tööstusettevõtlus, informaatika, kütuste tehnoloogia, automaatikasüsteemid, keskkonnakaitse, energiatehnika ja ehitustehnika, tootmise automatiseerimine, hoonete ehitus, rakendusinfotehnoloogia. Õppekavasid arendati ja uuendati vastavalt tööstuse-, majanduse-, haridusemuutmiste nõudmistele. Kogu tegutsemise ajal avati nii eestikeelsed kui ka venekeelsed rühmad. Keele- ja hariduspoliitika muutused on toonud muutused ka õppekavadesse.

2017. aastal toimus vastuvõtt kolmel uuel erialal:

- Masinaehitus- ja energiatehnoloogia protsesside juhtimine (EDJR) (3 peeriala);
- Keemiatehnoloogia (EDKR) (2017.a esmakordselt õppetöö eesti keeles keemia valdkonnas);
- Telemaatika ja arukad süsteemid (EDTR) (ühisõppekava Tartu kolledžiga).

Nendel erialadel on õppekeeleks eesti keel, on aga avatud vene õppekeele rühmad, kus toimub õppetöö osaliselt vene keeles esimese kahe semestri jooksul ja alates kolmandast semestrist ainult eesti keeles.

Ühe eriala õppekava on venekeelne kogu õppeperioodi jooksul:

- Tootmise automatiseerimise (RDDR).

Magistrikaval toimub õppetöö riigikeeles:

- Kütuste keemia ja tehnoloogia (RAKM).

2018. aastal on plaanitud vastuvõtt uuendatud tootmise automatiseerimise eriala eesti-keelsele õppekavale.

2.3. EESTI KEELE TEISE KEELENA ÕPETAMINE TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽIS

1. märtsil 2000. aastal moodustati võõrkeeleõpetajate keskuse juurde eesti keele kui teise keele õpetajate täiendkoolituse võrgustiku tugikeskus. Eesti keele teise keelena õpet on korraldanud aastatel 2000-2016 Humanitaar- ja sotsiaalteaduste lektoraat, alates 1. septembrist 2017. a Keeltekeskus.

Eesti keele teise keelena õppe eesmärgiks on riigikeele B2-taseme omandamine, suulise ja kirjaliku väljendusoskuse arendamine igapäevaelus, tööl ja edasistes õpingutes toimetulekuks.

2011/12. õa korraldas Virumaa kolledž eesti keele teise keelena õpet vene kooli lõpetanuile mahus 15-30 EAP sõltuvalt riigieksamil saadud punktide arvust. Sisseastunutel, kelle riigieksami tulemus oli üle 60 punkti, oli võimalus valida õppeained mahus 15 EAP.

Allpool on toodud tabel valikainetega ja nende maht.

Tabel 3. Täiendav eesti keele õpe aastatel 2011-2013

Eesti keele riigieksam 60 või rohkem punkti		Eesti keele riigieksam alla 60 punkti
Täiendav eesti keele õpe paralleelsest erialaõpingutega		Täiendav eesti keele õpe 30 EAP mahus paralleelsest erialaõpingutega
Eestikeelne õppekava	Venekeelne õppekava	Venekeelne õppekava
Eesti keel kõrgtasemele - 4 EAP	Eesti keel kõrgtasemele -4 EAP Eesti keel kesktasemele -4 EAP	Eesti keel algtasemele – 5 EAP Eesti keel kesktasemele – 4EAP
Eesti õigekiri – 5 EAP	Eesti õigekiri – 5 EAP	Erialane eesti keel I – 4 EAP

Eesti ametikeel – 4 EAP Tehnikaalane eesti keel – 4 EAP	Eesti ametikeel – 4 EAP Tehnikalane eesti keel – 4 EAP Kirjutamise ja esinemise alused 5 EAP	Erialane eesti keel II – 4 EAP Estica – 5 EAP Kõne ja teksti mõistmine I – 5 EAP Kõne ja teksti mõistmine II – 5 EAP Eesti keel (Vestlus) – 5EAP Kirjutamise ja esinemise alused – 5 EAP Sõnavaraõpetus – 2 EAP
Õpet ca 15 EAP	Õpet ca 15 EAP	Õpet 30 EAP

Allikas: TTÜ Virumaa kolledži asutusesisesed dokumendid

Alates 2013/14. õa määrati Virumaa kolledžisse immatrikuleeritud rakenduskõrgharidusõppe üliõpilane, kelle eesti keele kui õppekeele oskus ei vastanud kõrgharidustasemel õppimiseks esitatavatele nõuetele (B2), kolledži direktori korraldusega riigikeele süvaõppe moodulisse, mille maht on 30 EAP-d. Oli läbi vaadatud ja muudetud eesti keele teise keelena ainete valik, õppeainete loetelu on vähendatud, mõnede ainete EAP maht on suurenenud:

Eesti keel algtasemele – 5 EAP

Eesti keel kesktasemele – 4 EAP

Eesti keel kõrgtasemele – 4 EAP

Erialane eesti keel I – 4 EAP

Erialane eesti keel II – 4 EAP

Kirjutamise ja esinemise alused – 5 EAP

Eesti ametikeel - 4 EAP

Eesti keel (vestlus) – 5 EAP

Kõne ja teksti mõistmine I – 5 EAP

Tehnikaalane eesti keel – 4 EAP

Kokku: 44 EAP

Sellest õppeaastast hinnatakse vene keeles üldhariduskooli lõpetanud ja kolledžisse immatrikuleeritud üliõpilaste (kes ei ole immatrikuleerimise hetkeks sooritanud B2 taseme eksamit) eesti keele oskust kolledži humanitaar- ja sotsiaalainete lektoraadi koostatud testiga nii enne riigikeele süvaõppesse õppima asumist kui ka selle mooduli läbimisel. Kolledži rakenduskõrgharidusõppe üliõpilastel peab enne diplomitöö

kaitsmist olema sooritatud B2 keeletasemele vastav test või eesti keele B2-taseme eksam.

Kesk- ja kõrghariduses toimunud muutustega oli seotud ka eesti keele teise keelena mooduli ümberkorraldamine. 2015/16. õa eesti keele teise keelena õppeainete valik:

1. Eesti keel I - 5 EAP
2. Tehnikaalane eesti keel - 4 EAP
3. Eesti keel II - 5 EAP
4. Sõnavaraõpetus - 2 EAP
5. Erialane eesti keel I - 4 EAP
6. Eesti keel III - 5 EAP
7. Erialane eesti keel II - 4 EAP
8. Kirjutamise ja esinemise alused - 5 EAP
9. Eesti keel IV – 4 EAP

Kokku: 38 EAP

TTÜ suurte õppekorralduslike reformeeringute tõttu on tekkinud vajadus eesti keele mooduli uuendamises. Aastast 2017. pakub kolledž eesti keele teise keelena õpet järgmiste õppeainetega:

1. Eesti keel I - 6 EAP
2. Eesti keel II - 6 EAP
3. Erialane eesti keel I - 6 EAP
4. Eesti keel III - 6 EAP
5. Erialane eesti keel II - 6 EAP
6. Kirjutamise ja esinemise alused - 6 EAP
7. Eesti keel IV – 6 EAP

Kokku: 30 EAP

Õppeainete “Eesti keel I, II, III, IV” eesmärgiks on üldkeele oskuste arendamine vastavalt A2, B1, B2 ja C1 tasemele. Erialase eesti keele tundides õpitakse oma erialaga seotud tekste kuulama, lugema, kirjutama referaate, esinema ettekandega. “Kirjutamise ja esinemise aluste” õppeaine raames valmistatakse lõputöö kirjutamiseks ja kaitsmiseks. Õppekavadega saab tutvuda ÕISis. Kontaktundide arv päevaõppes on 4 tundi nädalas, st 64 tundi semestris, kaugõppes on 16 tundi semestris. See on kriitiliselt vähe, eriti kaugõppes. Nendest tundidest ei piisa keeletaseme tõstmiseks ilma mahuka iseseisva tööta.

Kolledži tegutsemise ajal on tegelenud eesti keele õpetajad peale oma põhitegevuse – eesti keele teise keelena tundide andmise – muude asjadega, mis toetavad riigikeele omandamist: keele suvelaagrid üliõpilastele, eesti keele kursused gümnasistidele ja kolledži töötajatele, seminarid võõrkeele õpetajatele, eesti keele kohvik, individuaalne konsulteerimine, tõlketöö, lõputööde tõlkimine eesti keelde ja eestikeelsete tekstide korrigeerimine, abi eestikeelsete esinemiste konverentsidel ettevalmistamisel, traditsiooniline emakeelepäeva tähistamine jm.

2.4.TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI VENE- JA EESTIKEELSESED ÕPPEKAVAD

Alates 2013/14. õppeaastast toimub kolledžis õpe eestikeelsetel (RDBR, RDER, RDIR RDPR) ja venekeelsetel (RDDR ja RDKR) õppekavadel. Mitte-eesti emakeelega üliõpilastel oli võimalus alustada õpinguid vene keeles. 2017/18. õa on jäänud ainult üks venekeelne eriala (RDDR). Kõrgharidust on võimalik omandada päeva- või kaugõppe vormis.

Tabel 4. TTÜ Virumaa kolledži vastuvõtt

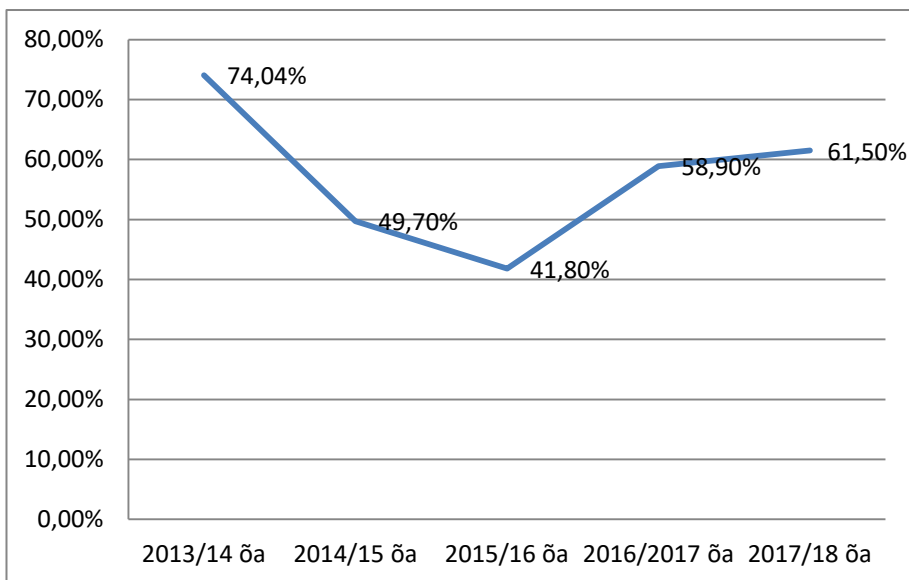
	kokku	Päevaõpe		Kaugõpe	
		venekeelsed õppekavad	eestikeelsed õppekavad	venekeelsed õppekavad	eestikeelsed õppekavad, magistriõpe
2013/14. õa	184	29	61	35	49
2014/15. õa	176	40	44	0	75
2015/16. õa	208	18	59	27	104
2016/17. õa	134	19	48	0	67
2017/18. õa	229	10	43	54	122

Andmed: TTÜ Virumaa kolledž. Autori koostatud

2014. aasta kevadel on lõpetanud gümnaasiumi esimesed abituriendid, kelle õppetöö kolme aasta jooksul toimus vähemalt 60% ulatuses eesti keeles, see tekitas omakorda ka muutused kõrgkoolide keelepoliitikas. Õppeaastast 2013/14. nõutakse kolledži lõpetamiseks B2 taseme keeleoskust. Kui õpingu alguseks ei esita üliõpilane eesti keele teise keelena oskust tõendavat tunnistust, siis suunatakse tema eesti keele süvaõppesse. Mitte-eesti emakeelega sisseastujad valivad eestikeelsed õppekavad, see aga ei tähenda, et nende keeleoskus on vajalikul tasemel.

2013/14. õa määrati täiendavasse eesti keele õppesse 74,04% üliõpilastest. Järgmisel aastal astusid kolledžisse sisse noored, kes on lõpetanud gümnaasiumi osalise

eestikeelse õppega ning ootusepärane, et 2014/15. õa on määratud täiendavasse eesti keele õppesse 49,7% üliõpilastest, 2015/16. õa – 41,8%. Võiks oletada, et riigikeele oskus paraneb seoses gümnaasiumi üleminekuga eestikeelsele õppele. Üllatuseks osutus, et juba järgmisel 2016/17. õa ei olnud nõutavat taset 58,9% ja 2017/18. õa - 61,5% üliõpilastest.

Joonis 1. Eesti keele süvaõppesse määratud üliõpilaste arv.

Antud nähtust saab seletada sellega, et viimastel aastatel astus kaugõppesse sisse rohkem inimesi, kelle õpingud lõppesid üle kümne või kahekümne aasta tagasi, ja kutsekooli lõpetanud, kellelt ei nõutud B2 taseme eesti keele oskust.

2.4. TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽISSE SISSEASTUJATE ISELOOMUSTUS

Vastuvõtu statistika annab ülevaate kolledžisse tulevatest õppijatest (ÕIS). Sisseastunute arv muutub, aga üldised tendentsid jäävad peaaegu muutumata. Õppeasutus valmistab ette spetsialiste kõigepealt Ida-Virumaa ettevõtetele ning ca 80 – 90% õppijatest on kohalikud inimesed, kelle emakeel on vene keel. Iga aasta tuleb kaks-kolm õppijat Venemaalt ja Ukrainast. Need üliõpilased hakkavad õppima eesti keelt algtasemelt, aga tugev motivatsioon aitab neil kahe-kolme aastaga saavutada B1 taseme. Kutseharidusega on u 30% sisseastunutest ja 60% keskharidusega. Viimastel aastatel jätkab õppimist rohkem vanemas eas inimesi. Kolledžisse tulnuist on umbes üks kolmandik naised ja kaks kolmandikku mehed (ÕIS).

3. UURIMUS

3.1.METOODIKA

Uurimiseks kasutati kombineeritud kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit, mis oli valitud lähtudes püstitatud eesmärkidest (Hirsjärvi jt 2010, Õunapuu 2014).

Töö koostamisel on analüüsitud järgmised materjalid:

1. Struktureeritud küsimustik kolledži esimese kursuse mitte-eesti emakeelega üliõpilastele (Lisa 2);
2. Poolstruktureeritud intervjuu kolledži õppejõududega, kes õpetasid oma aineid eesti keeles mitte-eesti emakeelega üliõpilastele (Lisa 3).

Üliõpilaste küsimustik sisaldas 20 küsimust, nendest on 19 küsimust valikvastusega ja võimalusega lisada oma vastusevarianti. Üliõpilased hindasid oma keeleoskust ja valmidust õppida eesti keeles lähtudes enesehinnangu põhimõttest, nimetasid oma kokkupuuteid eestikeelse keskkonnaga (sh meedia, suhtlemissfäärid, kasutusvaldkonnad). Viimane küsimus on lahtine, vastused sellele andsid ülevaate üliõpilaste informeeritusest Eesti ühiskonna tuntud isikutest.

Enesehindamine nagu uurimismeetod oli valitud sellepärast, et „...peegeldab rohkem või vähem kriitilisest refleksioonist oma oskuste kohta inimese hoiakut keele ja selle kasutuse suhtes, senist keelekasutuse kogemust, saadud tagasisidet (alates koolihinnetest ning lõpetades vestluspartneri mitteverbaalsete reaktsioonidega), aga ka ühiskonnas levivaid uskumusi ning hetkemeeleolusid. Pigem on enesehinnanguline keeleoskus tundlik indikaator, mis näitab inimeste keelelist eneseusaldust ja ka valmisolekut antud keelt vajadusel kasutada.”(Vihalemm 2011: 115)

Küsitlus viidi läbi 2017. aasta detsembris - 2018. aasta jaanuaris. Küsimustik pakuti vene emakeelega esimese kursuse üliõpilastele paberil eesti keeles. Magistritöö autor pöördus esmakursuslaste poole palvega vastata küsimustele, kinnitas konfidentsiaalsuse tagamist, seletas oma töö eesmärgi ja vajadusel tõlkis tundmatuid sõnu. Mitte keegi ei loobunud vastamast, aga tuli jälgida, et vastates viimasele küsimusele ei kasutaks respondendid inernetti ega arutleks omavahel, kes keda kuulsatest eestlastest tunneb. Küsitluses osales 99 üliõpilast.

Küsitluse andmeid töödeldi Exceli programmi abil. Sorteeritud andmed on esitatud töös erinevate tabelite ja diagrammide kujul.

Uurimuse täiendamiseks otsustati intervjuerida TTÜ Virumaa kolledži õppejõude, kes on õpetanud 2017/18. õa vene emakeelega üliõpilastele aineid eesti keeles. Selleks oli ette valmistatud 10 kindlat küsimust, mis olid ühesugused iga informandi jaoks ja esitatud samas järjekorras, mis lubas võrrelda vastused.

Kolledži õppejõududega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu 2018. aasta märtsis-aprillis. Eelnevalt lepidi osalejatega kokku aega ja ruumi, keskmiselt kestis intervjuu 30 minutit.

Poolstruktureeritud intervjuu oli valitud, sest see lubas informandil rahulikult küsimustele vastata. Informanti suunati vajadusel teema juurde tagasi. Intervjuude käigus tegi autor märkmeid paberile, pärast kandis need arvutisse üle.

Iga intervjueritavat tähistas kood, mis sisaldas emakeele tunnust (V – vene, E – eesti), sugu (M – mees, N – naine), mitte-eesti emakeelega üliõpilastele eesti keeles õpetamise staaž, järjekorra numbrit. Seega sai koodi V-N-20-1 esimesena intervjueritud naisõppejõud, kelle emakeel on vene keel ja kelle eesti keeles õpetamise staaž on 20 aastat.

3.2. RÜHMAVALIM

Fookusrühmaks olid valitud esimese kursuse üliõpilased, kelle emakeel ei ole eesti keel. Küsitluses osalesid nii päeva- kui ka kaugõppe üliõpilased kõigilt neljalt erialalt.

Kolmes päevaõppe rühmas ja kolmes kaugõppe rühmas toimub esimesel ja teisel semestril õppetöö eesti keeles osaliselt, õpetatakse rohkem üldaineid ja luuakse liitrühmad. Loenguid kuulavad üheaegselt mitme eriala (rühma) üliõpilased, sellepärast eestikeelses õpetamises ei osale palju õppejõude.

Õppejõudude intervjuus osales 12 inimest, 4 eesti ja 7 vene emakeelega, üks õppejõud määratles alguses mõlemat keelt emakeelena, kuna kasvas kakskeelses peres, hiljem otsustas vene keele kasuks, sest lõpetas keskkooli vene keeles.

3.3. ÜLIÕPILASTE KÜSUTLUSE TULEMUSED JA ANALÜÜS

3.3.1. Küsitletute üldandmed

TTÜ Virumaa kolledž pakub rakenduskõrgharidust kahes õppevormis: päeva- ja kaugõpe, mis lubab ka töötavatel inimestel täiendada oma haridust või tõsta haridustaset. 2017/18. õa vastuvõtu statistika järgi on peaaegu 60% sisseastunutest eelistas kaugõpet (ÕIS). Küsitluses osalesid mõlema osakonna üliõpilased igast rühmast.

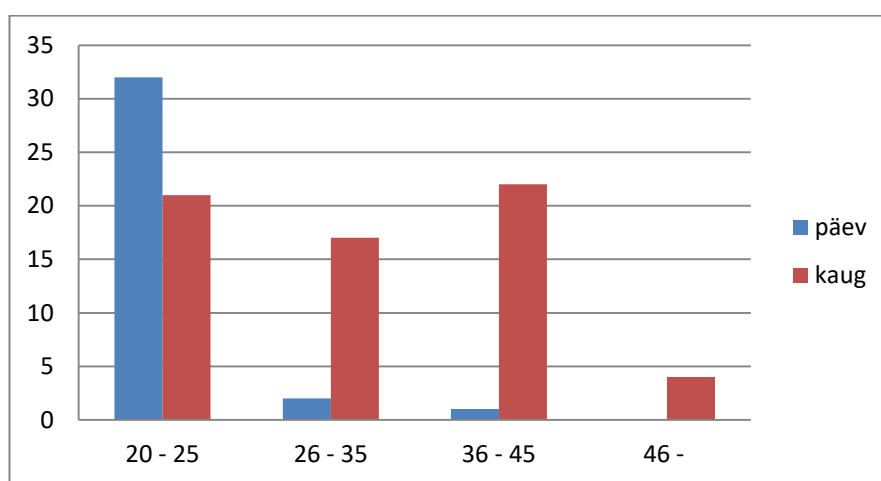
Tabelis 5. esitatud andmed näitavad, et uurimuses on esindatud esimese kursuse iga eriala mitte-eesti emakeelega üliõpilased.

Tabel 5. *Küsitluses osalenute arv*

	EDJR	EDKR	EDTR	RDDR	Kokku
päevaõpe	7	4	17	7	35
kaugõpe	17	11	11	25	64
Kokku	24	15	28	32	99 üliõpilast

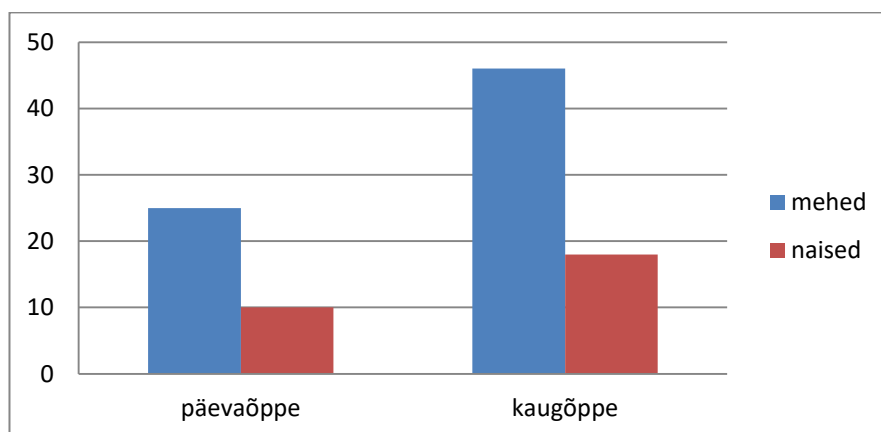
Andmed: TTÜ Virumaa kolledž. Autori koostatud

Allpoolt toodud andmed näitavad küsitluses osalenute vanust, sugu ja haridust.

Joonis 2. *Respondentide vanus.*

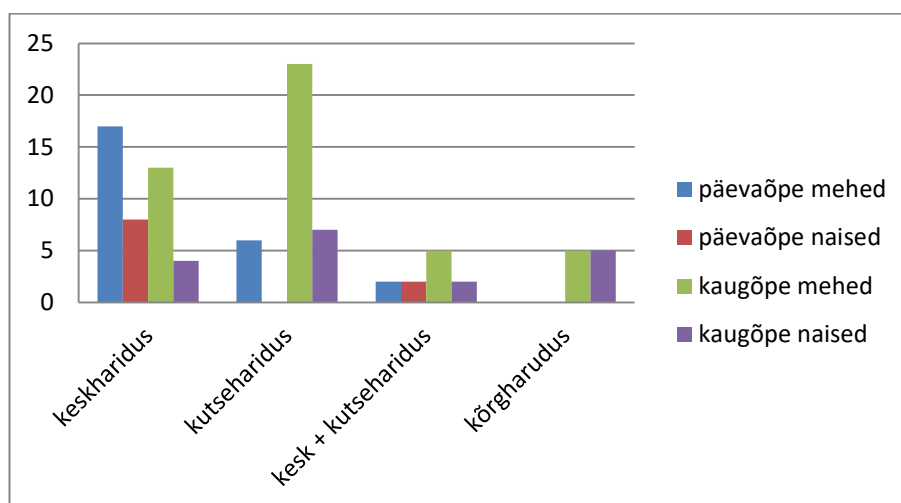
Gümnaasiumi ja kutsekooli vastlõpetanud eelistavad päevaõppe vormi, kaugõppe vormi valinutel on suhteliselt võrdne jaotus vanuserühmadesse. See näitab, et täiskasvanud inimesed (vanuses 25+) jätkavad haridusteed pärast lühikest või pikemat vaheaega.

Joonis 3. *Respondentide sugu.*

Tehnilist haridust saab kolledžis rohkem mehi kui naisi, see vastab Eesti haridusstatistika andmetele (Valk 2016).

Rääkides haridustasemest on märgatav ka erinevus päeva- ja kaugõppe osakonna üliõpilaste vahel. Küsitletute rühmas on rohkem gümnaasiumi lõpetanud, kokku keskharidusega on 53% üliõpilastest, 11% nendest on ka kutseharidusega. Pärast põhikooli lõpetamist on saanud kutsehariduse 36%, kõrgharidusega on 10% esmakurslastest. Kaugõppes on rohkem inimesi kutsekeskharidusega (23%), päevaõppes on kõige suurem rühm keskharidusega noori. Kaugõppijate seas on ka inimesi, kellel on olemas juba üks kõrgharidus, nimelt need rakendavad elukestva õppe strateegiat.

Joonis 4. Respondentide haridustase.

Virumaa kolledž valmistab ette spetsialiste kõigepealt oma regiooni ettevõtetele ja kõrghariduse saamiseks valib selle õppeasutuse nimelt kohalik rahvas.

Tabel 6. Küsitletute elukoht

	Päev	Kaug
Kohtla-Järve	14	34
Jõhvi	2	8
Sillamäe	6	5
Narva	9	13
Kokku %	ca 92%	
Tallinn	3	4
muud	1	0

Andmed: TTÜ Virumaa kolledž. Autori koostatud

Narva, Sillamäe, Jõhvi ja Kohtla-Järve elanikud moodustavad ca 92% küsitletute rühmast. Elukohast sõltub ka keelekeskkond, vene emakeelega üliõpilased elavad venekeelses keskkonnas, mis ei soodusta keele omandamist (Rannut 2005).

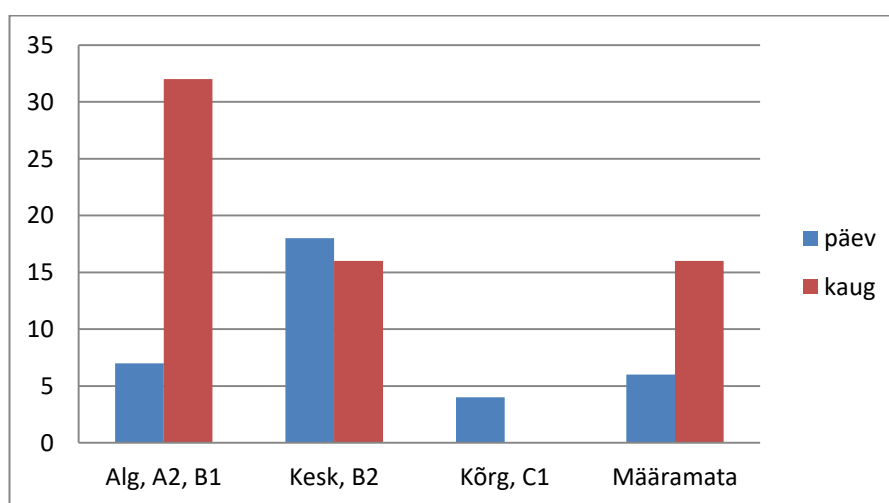
3.3.2. Respondentide ametlikult tõendatud eesti keele oskus

2017/18. õa üliõpilased astusid kolmele eestikeelsele erialale ja ühele venekeelsele erialale. Omandatava eriala õppekeel tähendab, et õppetöö toimub määratud keeles ja lõputöö kirjutatakse ja kaitstakse samas keeles. See aga ei vabasta üliõpilasi kohustusest vallata eesti keelt teise keelena vähemalt B2 tasemel.

Küsitletute vanus on 20-45+, erinevatel aegadel on nad õppinud eesti keelt ja mõned sooritanud keeletaseme eksamid enne 2008. aastat, millal oli vastu võetud Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme skaala A1-C2. Oma vastustes märkisid üliõpilased keeleoskuse taseme vastavalt olemasolevale tunnistusele. Andmete töötlemise lihtsustamiseks loetakse siin enne 2008. aasta 1. juulit väljastatud eesti keele tasemetunnistused vastavaks järgmiselt:

- 1) algtaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele A2/B1-taseme tunnistusele;
- 2) kesktaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele B2-taseme tunnistusele;
- 3) kõrgtaseme keeleoskuse tunnistus eesti keele C1-taseme tunnistusele.” (KeeleS pt 8 § 39)

Alltoodud joonistel on näidatud inimeste arv, kes on saanud tunnistuse enne 2008. aastat ja hiljem.

Joonis 5. Üliõpilaste arv erineva eesti keele teise keelena oskustasemega.

Ligi viiendik vastanutest (22 inimest) ei märkinud oma keeleoskuse taset, see võib tähendada, et nad ei ole sooritanud mitte kunagi keele eksamit või ei ole saanud mitte kunagi taotletud taset. Nendest on kuus päevaõppijat ja 16 kaugõppijat, kaheksa inimest keskharidusega, kümme kutseharidusega ja kaks kõrgharidusega. Vanuses 20-25 on seitse inimest, neli inimest vanuses 26-35, kaheksa inimest vanuses 36-45, kaks inimest vanuses 45+. Kui võrrelda naisi ja mehi, siis vastanutest 19 meest ja 3 naist ei märkinud keeletaset.

Esitatud keeleoskuse tunnistustest lähtudes on ainult 38 küsitletut (38,4%) omandanud eesti keele vajalikul kõrgkoolis õppimiseks B2 tasemel. 39% respondentidest vajavad kindlalt täiendavat eesti keele õpet. Diagrammist on näha, et 50% osalenud küsitluses kaugõppijatest valdab riigikeelt algtasemel, millest ei piisa kõrghariduse saamiseks ja kolledži lõpetamiseks.

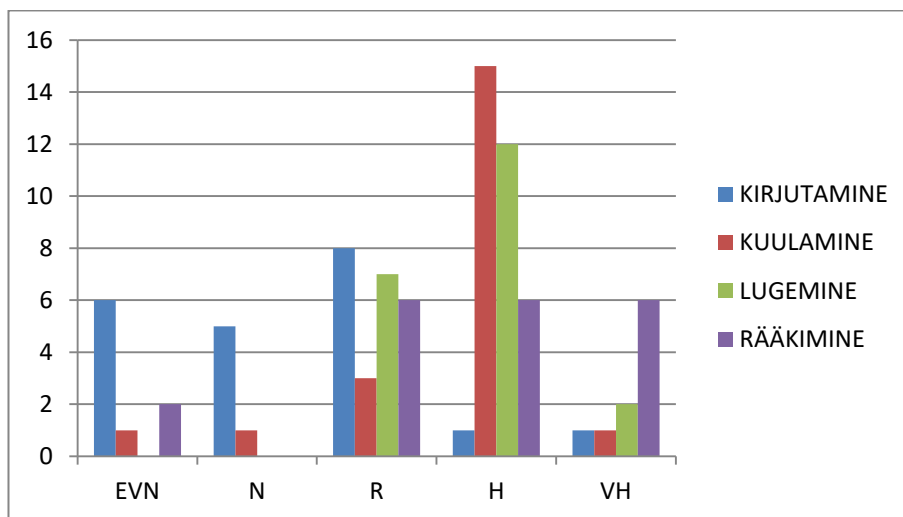
Saadud tulemused ei kajasta täielikult reaalselt eesti keele teise keelena valdamist, eriti kui tasemeeksam oli sooritatud üle kümne aasta tagasi, seda tõdes ka Keeleinspektiooni peadirektor Ilmar Tomusk (2012).

3.3.3. B2 taseme osaoskused ametliku tunnistuse järgi

Vastavalt GRÕKi peavad gümnaasiumi lõpetajad valdama eesti keelt teise keelena B2 tasemel (GRÕK 2011). Arvatakse, et sellest tasemest piisab kõrgkoolis õppimiseks. TTÜ Virumaa kolledžisse siseastunud edastavad õppeasutusse riigikeele oskust tõendavad dokumendid. 2017/18. õa esitati 37 tunnistust. Üliõpilastelt ei nõuta osaoskuste hinnangutega tunnistuse koopiat, sobib ametliku teate koopia, et keeleeksam on sooritatud B2 või selle vastaval kesktasemel. 37 dokumendist sisaldavad 28 tunnistust osaoskuste (lugemise, kirjutamise, rääkimise (kõnelemise), kuulamise) hinnanguid. Antud peatükis vaadeldakse selle õppeaasta esmakursuslaste eesti keele teise keelena osaoskuste taset esitatud tunnistuste põhjal. Arvesse ei võetud tunnistusi, mis olid välja antud enne 2008.aastat, s.t kümme aastat tagasi ja varem, ja omistasid alg-, kesk- või kõrgetaseme. 21 sisseastunut on esitanud tunnistused, mis olid saadud aastail 2008-2017, nendes on näidatud erinevate osaoskuste hinnangud:

- 1-49% - ei vasta nõuetele
- 50-59% - nõrk
- 60-75% - rahuldav
- 76-90% - hea
- 91-100% - väga hea (Innove.ee)

Joonisel 6. on näidatud üliõpilaste eesti keele osaoskuste hinnanguid tunnistuste järgi. Kuuel inimesel ei vasta kirjutamisoskus nõuetele, ühel kuulamisoskus ja kahel rääkimisoskus. Väga nõrk (alla 60%) kirjutamisoskus on viiel inimesel ja kuulamisoskus ühel inimesel. Kokku 14 inimesel said erinevad eesti keele osaoskused hinde „ei vasta nõuetele“ või „nõrk“. Võib arvata, et nendel üliõpilastel tekivad kolledžis eesti keeles kirjutamisega probleemid. Ei tohi unustada, et nelja aasta pärast nad peavad kirjutama ja kaitsma lõputööd eesti keeles.

Joonis 6. Üliõpilaste eesti keele osaoskused tunnistuste järgi.

B2 või kesktaseme tunnistuse olemasolu ei tähenda veel seda, et üliõpilane saab hakkama õppetegevuse erinevate liikidega, näiteks ei oska korrektselt kirjutada referaati või vormistada praktika aruannet ning ei ole suuteline vastama küsimustele või esinema ettekandega eesti keele oskuse puudulikkuse tõttu.

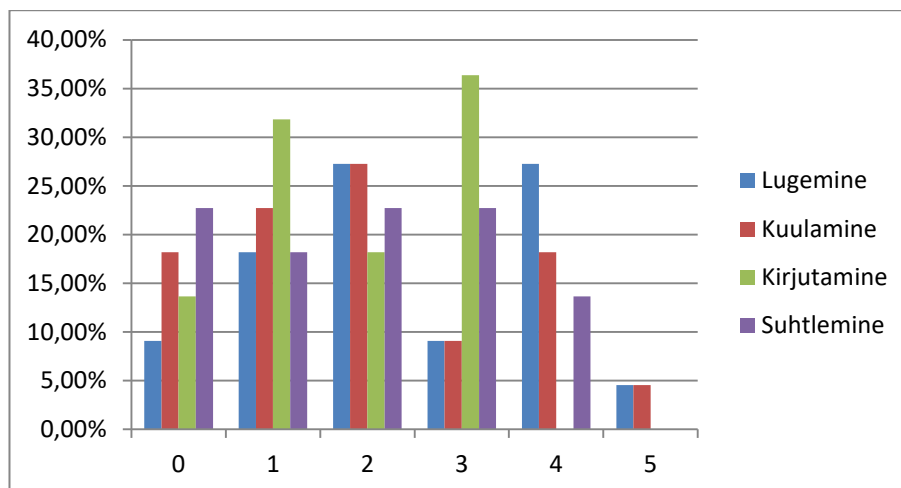
Sõltumata esitatud dokumentidest on üliõpilastel õigus läbida kolledžis pakutavaid eesti keele kursusi ja mõned deklareerivad ja lõpetavad neid. Siin aga tekivad erinevad probleemid. „Eesti keel I, II, III ja IV“ kursuste raames arendatakse kõik keele osaoskused vastavale tasemele. Juhul, kui üliõpilane räägib lodusalt, kuid kirjutab mõistmist segavate vigadega või vastupidi kirjutab üsna korrektset eesti keeles, aga kardab rääkida, need kursused ei ole efektiivsed. Need õppijad vajavad spetsiifilist tuge.

3.3.4. Respondentide hinnang oma eesti keele oskusele

Subjektiiivsete hinnangute alusel mõõdetud keeleoskuse tendentsid on Vihalemma järgi (2011) „...üsna inertsed ja väljendavad eeskätt inimeste keelelist eneseusaldust, mis ei põhine ainult keelelistel (osa)oskustel. Madalama (eksamipõhise) keeleoskuse tasemega

võib kaasneda oma keeleliste võimete ülehindamine, kõrgema keeleoskuse taseme puhul võib esineda pigem oma oskuste alahindamist ja vähest keelelist eneseusaldust.” (Vihalemm 2011:119) Üliõpilased hindasid oma osaoskusi kuuepallilise skaala järgi, kus „0“ tähendas „ei oska“ ja „5“ - „oskan suurepäraselt“.

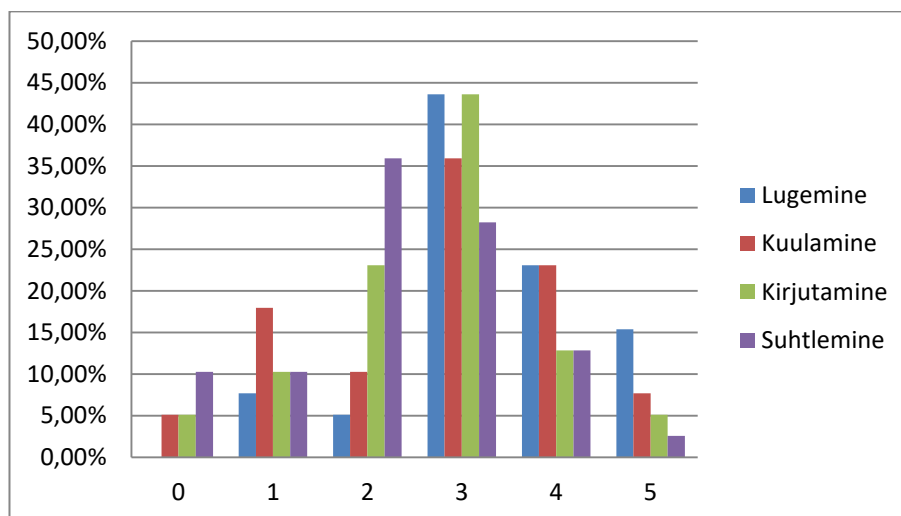
Joonisel 7-10 on näidatud erineva keeleoskusega üliõpilaste hinnanguid.

Joonis 7. Määramata keeleoskusega üliõpilaste keeleosaoskuste hinnangud.

Jooniselt 7 on näha, et mitte kõik, kellel puudub keeleoskuse tunnistus, ei oska keelt, kuigi nende lugemise ja kuulamise oskuse hinnangud on suuremas osas piires „0“-„4“. Kirjutamisoskuse kõrgeim pall on „3“, suhtlemisoskust ei hinda keegi „5“-ga. Neli inimest (13,64%) hindavad oma suhtlemisoskust „4“-ga, aga kirjutamisoskust „0“-ga.

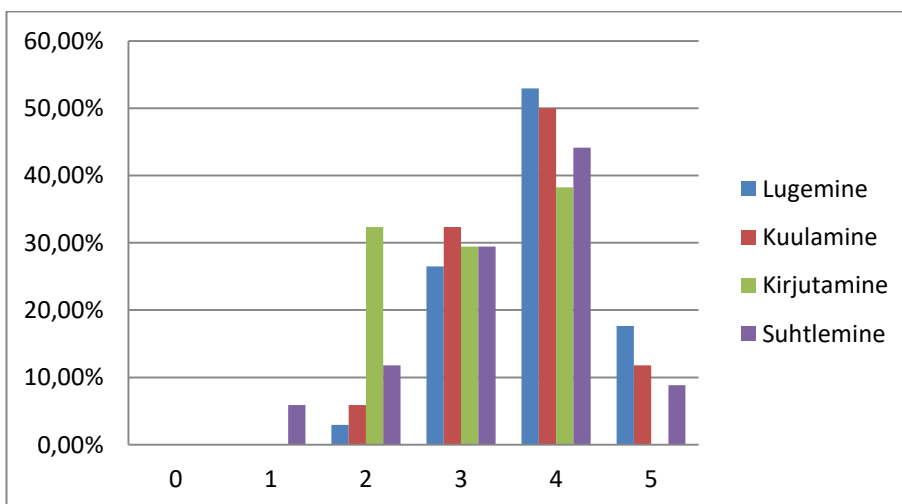
Järgmised joonised näitavad, et hinnang oma keeleoskusele kasvab seoses kõrgema tunnistatud eesti keele oskusega.

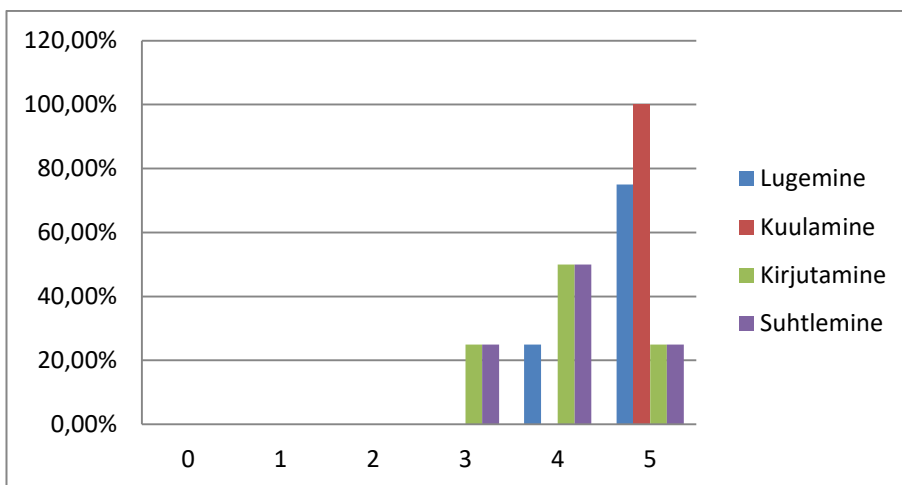
Joonis 8. Algtaseme, A2 ja B1 taseme keeleoskusega üliõpilaste hinnangud.

Kõige rohkem küsitletuid algtaseme, A2 ja B1 tunnistustega hindab oma osaoskusi 3 palliga. Selles rühmas on märgatav ka see, et suhtlemine ja kirjutamine on kõige raskemad oskused: kaks inimest 39st hindab oma kirjutamisoskust „4“-ga ja ainult üks „oskab suurepäraselt“ suhelda. Need andmed langevad kokku teiste uuringute andmetega (Kivistik 2017).

Joonisel 9 saab näha, et enesehinnang tõuseb, see tähendab, et üliõpilased saavad aru kuulatavatest loengutest, loetavast õppematerjalist, väljendavad ennast tuttava teema raames suuliselt ja kirjalikult. Isegi selles rühmas on ainult natuke üle 50% üliõpilastest oskab nende arvates hästi lugeda ja kuulata. Retseptiivsed osaoskused ongi siin subjektiivse hinnangu järgi paremini arendatud. Kesktaseme keeleoskusega üliõpilaste rühmas on kõige rohkem hinnanguid „4“. Nagu eelmises kahes rühmas ei hinda keegi oma kirjutamisoskust „5“-ga („oskan suurepäraselt“) ja ligi üks kolmandik (32,35%) hindab kahe palliga, s.t „nõrgaks“.

Joonis 9. Kesk- ja B2 taseme keeleoskusega üliõpilaste hinnangud oma keeleoskusele.

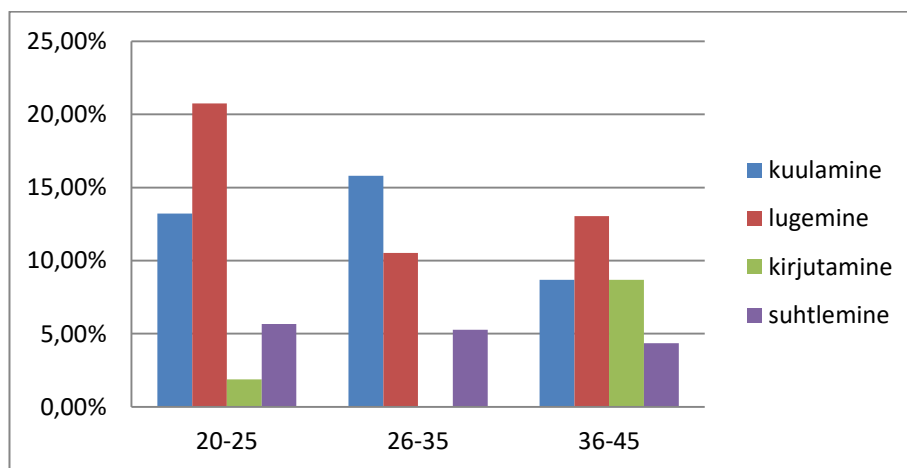

Joonis 10. Kõrg- ja C1 taseme keeleoskusega üliõpilaste hinnangud oma keeleoskusele.

Viimane rühm on arvuliselt väike, ainult neli inimest. Diagramm näitab aga sama tendentsi nagu alg- ja kesktasemega rühmades: retseptiivsed osaoskused (kirjutamine ja suhtlemine) hinnatakse madalamaks.

“Keeleoskuse taseme hinnangute kasutamisel Lõimumiskava eesmärkide täitmise indikaatorina on soovitatav meeles pidada, et inimeste hinnang oma keeleoskusele muutub paljude erinevate tegurite mõjul ning väljendab pigem inimeste keelelist eneseusaldust ja ka valmisolekut antud keelt vajadusel kasutada.... Kõrgematel keeleoskustasemetel on inimeste enesehinnang oma keeleoskusele küllaltki adekvaatne, pigem liiga kriitiline, samas algtaseme puhul võidakse oma oskusi üle hinnata.” (Vihalemm 2011: 115)

Samuti pakuvad huvi andmed, mis näitavad, kuidas hindavad oma keeleoskust erinevas vanuses üliõpilased. Alltoodud joonisel on esitatud, kui palju küsitletutest igas vanuserühmas pani endale kõrgeima hinnangu „oskan suurepäraselt“. Kõik osaoskused peale kirjutamise on saanud paremad hinnangud nooremas vanuserühmas. See on oodatav tulemus ja enesehinnang peab näitama reaalselt pilti, kuna kõik uuringud (Vihalemm 2011, Puur jt 2016) tõestavad, et viimastel aastatel on märgatavalt paranenud noorte eesti keele oskus. Oma kirjutamisoskust ei hinda kõrgelt üliõpilased vanuses 26-35, alla 2% nooremas vanuserühmas ja peaaegu 9% respondentidest vanusest 36-45 pani endale „5“. Üle 5% vastanutest igas vanuserühmas oskab nende arvates suurepäraselt suhelda eesti keeles.

Joonis 11. Erinevas vanuses üliõpilaste keeleoskuse hinnangud.

Saadud andmed näitavad, et üliõpilased hindavad kõrgemalt oma lugemis- ja kuulamisoskust, s.o retseptiivseid osaoskusi. Nooremad õppijad panid endale kõrgemad hinnangud kui vanemad nimelt lugemisoskuse eest. Retseptiivsete keeleoskuste kasv

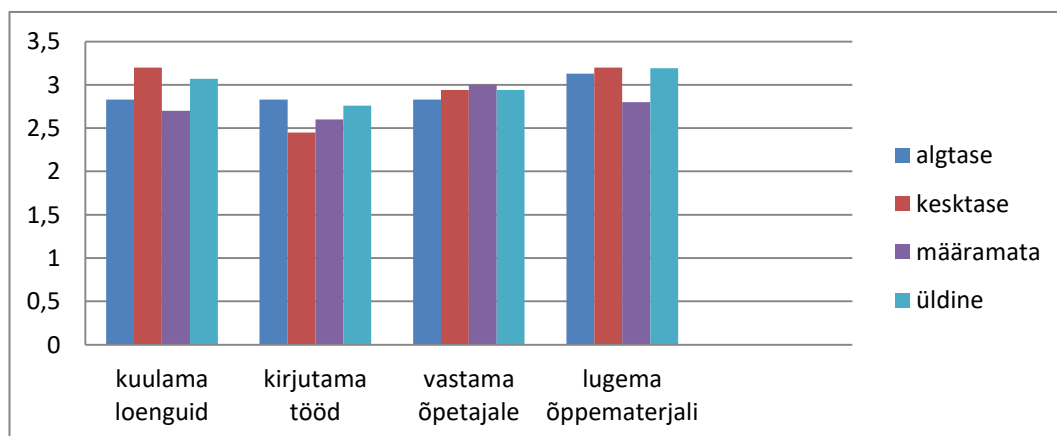
alates 2011. aastast ilmneb ka Kats Kivistiku (Kivistik 2017) monitooringus ja Allan Puuri (Puuri jt 2016) statistiliste andmete analüüsis.

3.3.5. Respondentide valmidus õppida kõrgkoolis eesti keeles

2017/18. õa esmakursuslased ei sooritanud sisseastumisel keeletesti, oma riigikeele oskust kinnitasid riigiasutuse väljastatud tunnistusega. Kolmel eestikeelsel erialal on ettenähtud mitte-eesti emakeelega üliõpilastele eestikeelsele õppimisele ülemineku periood. Kaks esimest semestrit õpivad need üliõpilased, kelle eesti keele oskus on alla B2 taseme, osaliselt vene keeles ja saavad täiendada oma keeleoskust, valides eesti keele süvaõppe mooduli õppeaineid.

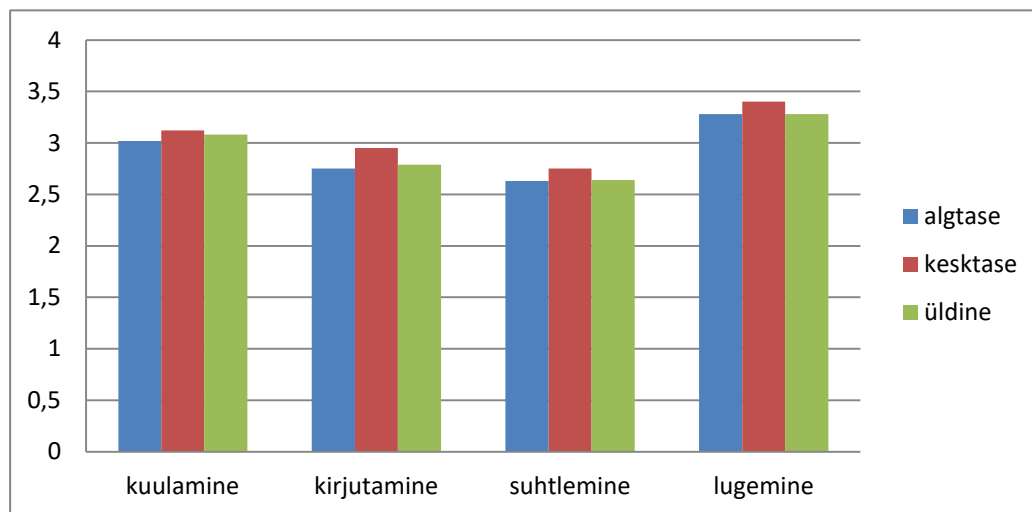
Antud peatükis vaadeldakse, kuidas hindavad oma valmidust õppida eesti keeles nimelt nende kolme eriala üliõpilased. Nad moodustavad 67% kõigist küsitletuist, 28% päevaõppijatest ja 39% kaugõppijatest. 24 inimesel on olemas algtaseme, A2 ja B1 taseme tunnistused, 24 inimesel on kesktaseme ja B2 taseme tunnistused, neljal on kõrg ja C1 tase, 15 inimest ei märkinud oma keeleoskuse taset. Viimases rühmas on üliõpilasi erineva keeleoskusega, seda vaadeldi eelmises alapeatükis. Küsitluses osalenuile pakuti hinnata kuuepallilise skaala järgi oma valmisolekut kuulata loenguid, kirjutada töid, vastata õpetajale ja lugeda materjali eesti keeles. Hinnangu andmine on subjektiivne, ei sõltu vahel objektiivsest keeleoskusest.

Keskmiised pallid on järgmised: loengu kuulamine – 3,07 palli, tööde kirjutamine – 2,76 palli, õpetajale vastamine – 2,94 palli, õppematerjali lugemine – 3,19 palli. On näha, et retseptiivsed keele osaoskused hinnatakse kõrgemalt, valmisolek materjali lugeda eesti keeles saab kõige kõrgemad hinnangud.

Joonis 12. Valmisoleku õppida eesti keeles keskmised pallid.

Need hinnangud on erineva keeleoskuse tasemega üliõpilastel erinevad, joonisel 12 on toodud keskmised pallid. Küsitluses osalenuid kõrgtasemega üliõpilasi oli ainult neli, sellepärast siin ei võeta neid arvesse, kuigi tasub märkida, et nad hindasid valmidust kuulata ja lugeda maksimaalselt viie palliga, kirjutada ja vastata aga madalamini, vastavalt 4,5 ja 4,75 palliga.

Joonis 13. Eesti keele osaoskuste enesehindamise keskmised pallid.

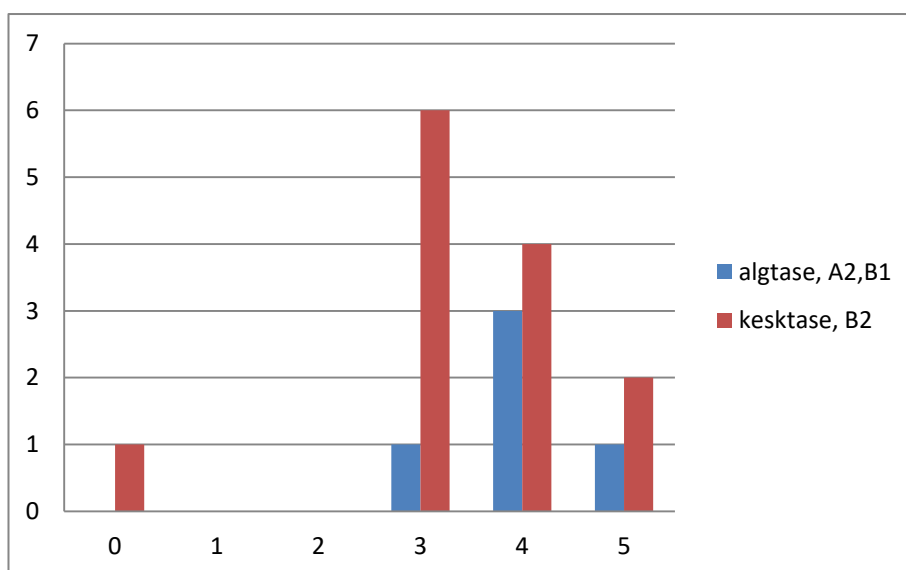
Kui võrrelda hinnanguid oma eesti keele oskusele ja valmidusele õppida eesti keeles, siis on märgatav, et need on peaaegu võrdsed. Tähelepanuväärne fakt, et valmidust õppida eesti keeles hinnatakse ikkagi natuke madalamaks, see tähendab, et õpilased tunnevad erinevust üldkeele ja erialase eesti keele vahel. Vene õppekeelela gümnaasiumides õpetatakse reeglina eesti keeles geograafiat, ajalugu, ühiskonnaõpetust, muusikat ja kehalist kasvatust. Tehnikaülikoolis peavad üliõpilased aga õppima matemaatika ja füüsikaga seotud aineid, mis nõuab teise sõnavara tundmist. Suurem vahe on lugemiseoskuse hinnangutes: keeleoskuse enesehindamisel hinnatakse lugemisoskust kõrgemalt kui valmidust lugeda õppematerjali.

Eesti keele kesktaseme oskusega üliõpilaste hinnangud valmidusele loenguid kuulata ja õppematerjali lugeda on kõrgemad kui teistes rühmades, need õppijad on kriitilisemad hinnates oma valmidust kirjutada töid. Eesti keele algtaseme oskusega õppijad panid kõrgemad hinded oma valmidusele kirjutada töid. Arvatavasti nad ülehindavad oma oskusi.

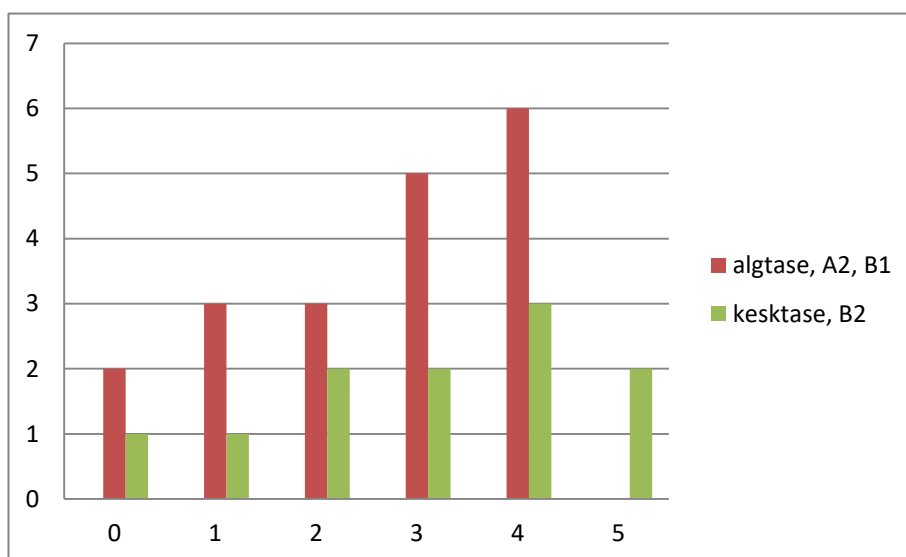
Alltoodud joonistel on kajastatud eraldi päeva- ja kaugõppe üliõpilaste hinnangud. Hinnangut võib mõjutada ka vanus, kaugõppes on märgatavalt rohkem inimesi vanuses

36-45 aastat, nendel on suuremad töö- ja õppekogemused, sellepärast nad võivad olla adekvaatsemad või enesekriitilisemad oma hinnangutes.

Joonisel 14 ja 15 on näidatud hinnanguid valmidusele kuulata loenguid eesti keeles erineva keeleoskuse tasemega rühmades. Algtaseme keeleoskusega üliõpilased ei arva, et ei ole valmis kuulama, kõige rohkem nendest märkisid „3“ („pigem valmis kui mitte“), kesktasemega märkisid „4“ („olen piisavalt hästi valmis“). Üks inimene absoluutselt ei ole valmis kuulama loenguid eesti keeles, sellepärast tekib küsimus, kuidas ta kavatsseb õppida ja tõsta oma keeleoskust pooleteise aastaga.

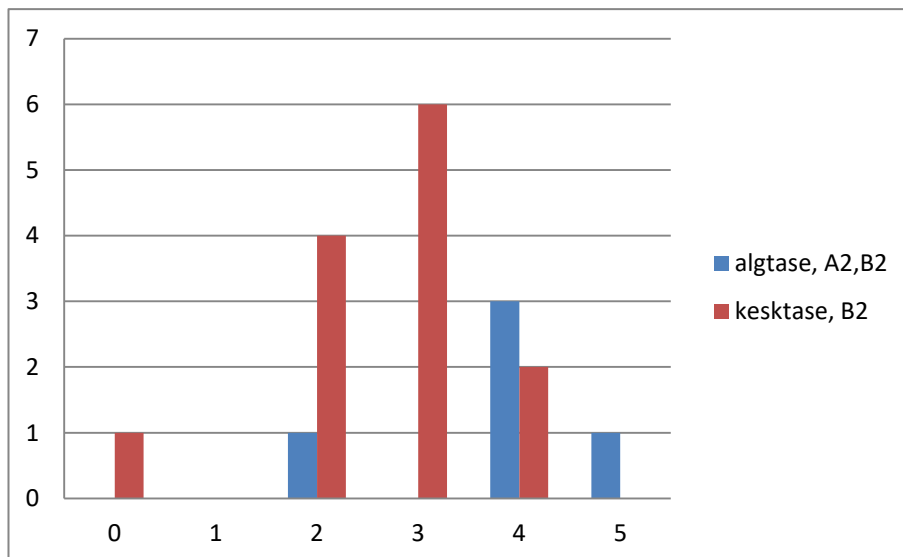

Joonis 14. Päevaõppijate valmidus kuulata loenguid eesti keeles.

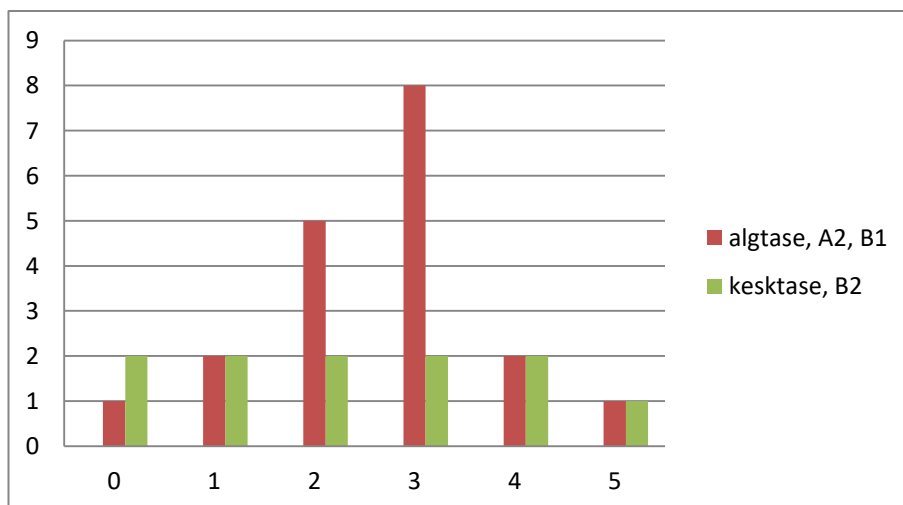

Joonis 15. Kaugõppijate valmidus kuulata loenguid eesti keeles.

Rohkem kaugõppe osakonna üliõpilasi hindab oma valmidust selles osaoskuses „4“-ga sõltumata nende keeleoskuse tasemest. Siin on ka inimesi, kes „ei ole valmis absoluutselt“, „väga halvasti valmis“ ja „halvasti valmis“, mis on arusaadav algtaseme puhul ja arusaamatu kesktaseme puhul.

Joonis 16. Päevaõppijate valmidus kirjutada töid eesti keeles.

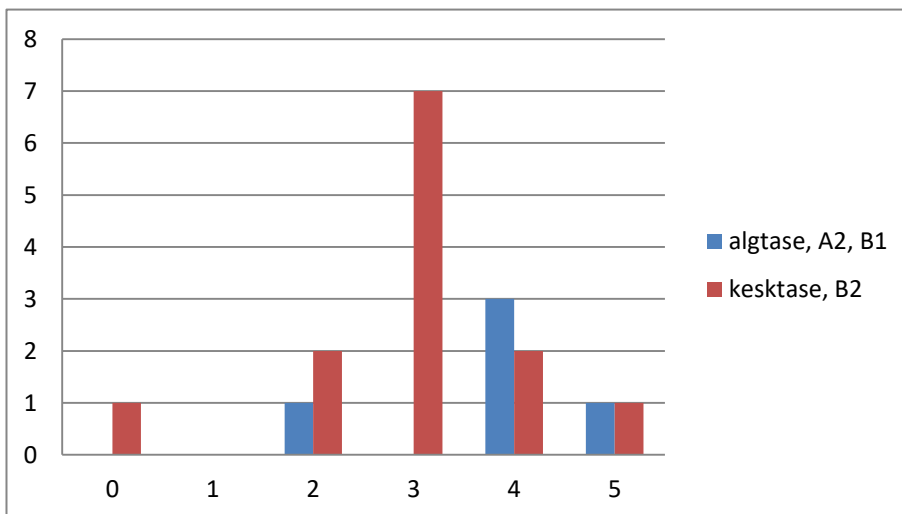

Joonis 17. Kaugõppijate valmidus kirjutada töid eesti keeles.

Diagrammid näitavad, et kõige rohkem kesktaseme eesti keele oskusega õppijaid hindab oma valmisolekut kirjutada eesti keeles õppetöid keskmiselt. Niisugused tulemused on mõlemas osakonnas. Neli päevaõppijat madalama keeleoskusega arvavad, et nad on valmis kirjutama töid hästi ja suurepäraselt.

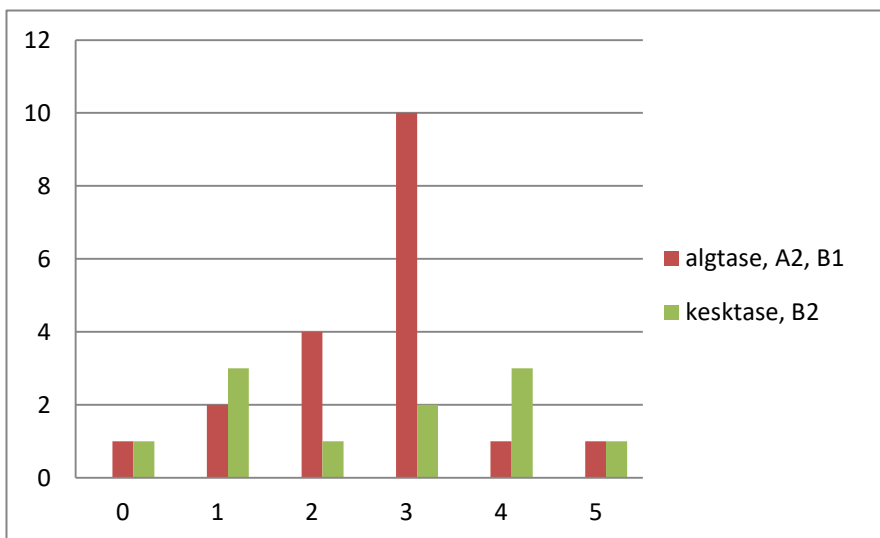
Sama tendentsi jälgitakse ka vastamise (s.o suhtlemise) ja lugemise valmisoleku hindamisel (vt joonised 18-21) Algtaseme keeleoskusega kaugõppijad on kriitilisemad oma

valmidusele hinnangu andmisel. Siin ilmneb täiskasvanud õppija iseärasus, aga nimelt madal enesehinnang (Tüür, 2013). Madalama keeleoskusega päevaõppijad hindavad oma valmidust vastata õppejõule ja lugeda õppematerjali kõrgemalt. Kui arvestada seda, et päevaõppijad on suuremas osas noored gümnaasiumi vastlõpetanud ja nendel on eesti keeles õppimise kogemused, võib oletada, et nad objektiivselt suhtuvad oma pädevustesse.

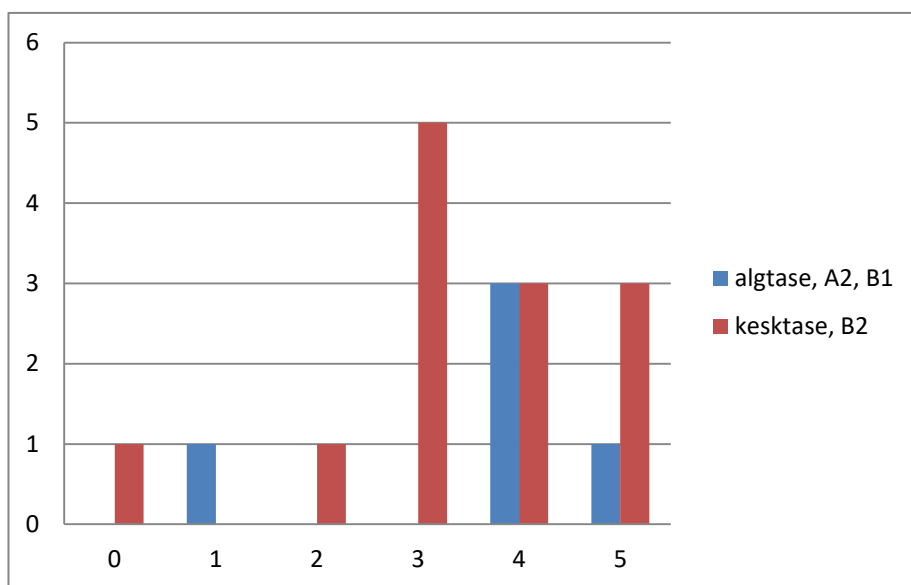
Joonis 18. Päevaõppijate valmidus vastata õpetajale eesti keeles.

Kesktaseme eesti keele oskusega üliõpilased ei hinda maksimaalselt oma valmidust vastata õpetajale. Vastupidi algtaseme keeleoskusega hindavad oma valmidust „4“-ga ja isegi „5“-ga. Uurimus ei anna vastust küsimustele, miks hindamine toimub niisugusel viisil. Sama tendentsi on näha joonisel 20, kus on näidatud esmakursuslaste hinnanguid valmisolekule lugeda õppematerjali.

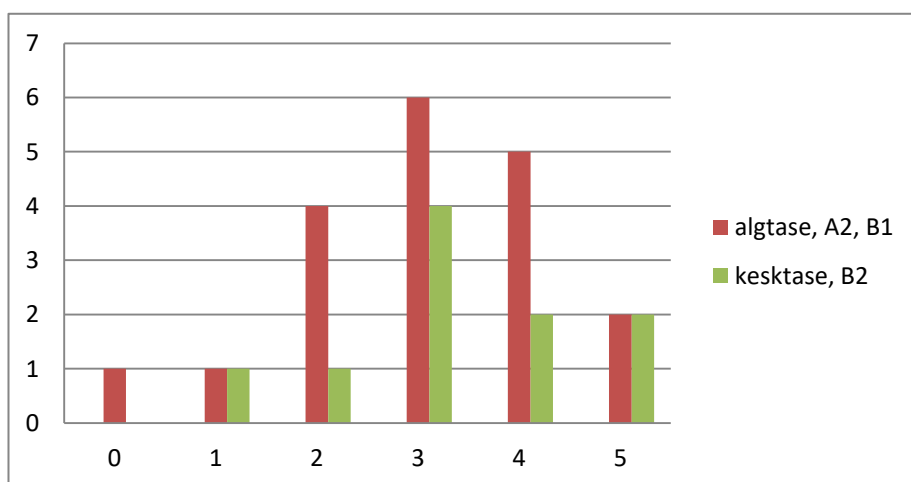

Joonis 19. Kaugõppijate valmidus vastata õpetajale eesti keeles.

Kesktaaseme keeleoskusega kaugõppijad on enesekriitilisemad, hindavad oma valmidust vastata õpetajale üsna madalalt. Lugema õppematerjali eesti keeles on valmis paremini nii päeva- kui ka kaugõppe osakonna üliõpilased (joonised 20,21).

Joonis 20. Päevaõppijate valmidus lugeda õppematerjali eesti keeles.

Joonis 21. Kaugõppijate valmidus lugeda õppematerjali eesti keeles.

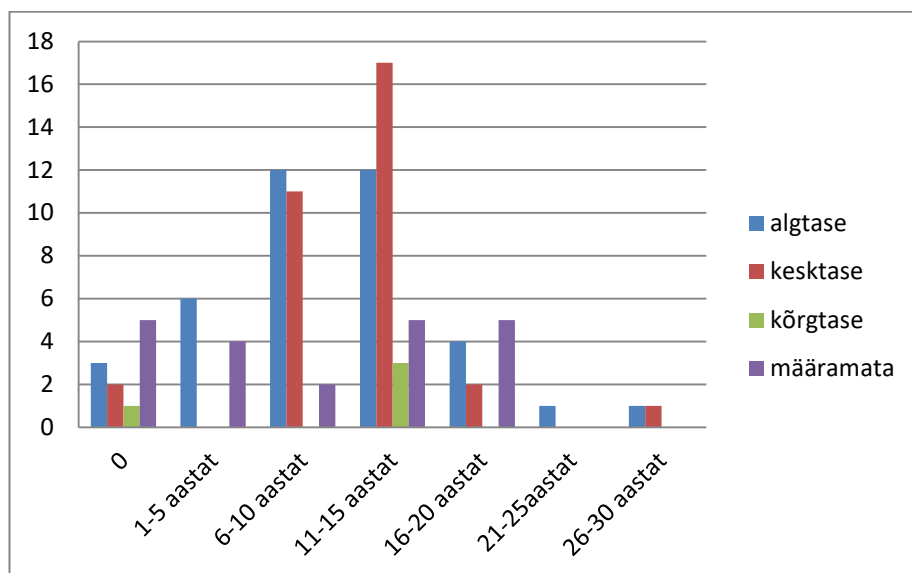
Kokkuvõtvalt saab öelda, et esimese kursuse üliõpilased ei tunne ennast kindlalt valmiduses õppida eesti keeles, eriti madalalt hindavad oma valmisolekut kaugõppeosakonna õppijad, kelle eesti keele oskus on nõrk.

3.3.6. Respondentide eesti keele õppimise eelkogemus aja ja koha järgi

Ankeedi küsimustele vastates pidid üliõpilased märkima, kus ja kui kaua on nad õppinud eesti keelt. Küsitletute vanus on 20-45+ aastat ja nende kogemused on

erinevad. Uurimise käigus selgus, et eesti keele õppimise kestvus ei määra, mis tasemeni on jõutud.

Algtaseme (algtase, A2, B1) keeleoskusega üliõpilased on õppinud eesti keelt keskmiselt üle kümne aasta. Ankeetides on kirjutanud üliõpilased 1 kuni 30 aastani. Alltoodud joonisel on need andmed esitatud diagrammina.

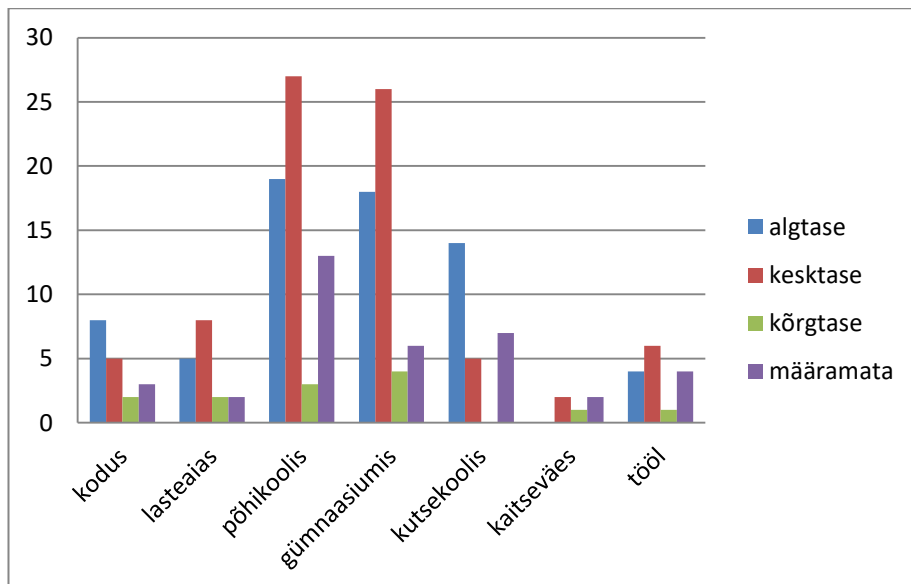

Joonis 22. Eesti keele õppimise aeg.

Kõige suuremad rühmad moodustavad üliõpilased, kes on õppinud eesti keelt 6-10 aastat (25 inimest) ja 11-15 aastat (37 inimest). Viimasesse rühma kuuluvad kõrg- ja C1 taseme keeleoskusega. Mõlemas rühmas on suurem osakaal kesk- ja B2 tasemega, vastavalt 11 ja 17 õppijat ning alg- ja A2/B1 tasemega, vastavalt 12 ja 12 õppijat. Need on põhikoolis ja gümnaasiumis õppimisaeg, vastavalt 9 ja 12 aastat. Paljud töötavad õppijad kommenteerisid, et õppisid eesti keelt ainult koolis. Üks kaugõppe osakonna üliõpilane märkis, et 10 aastat töötas välismaal ja unustas keele ära.

Üliõpilaste rühmas, kes ei õppinud eesti keelt teise keelena, on kolm inimest algtasemega, kaks inimest kesktasemega ja üks inimene kõrgtasemega. Arvatavasti ei õppinud need üliõpilased eesti keelt formaalselt, vaid omandasid mitteformaalselt.

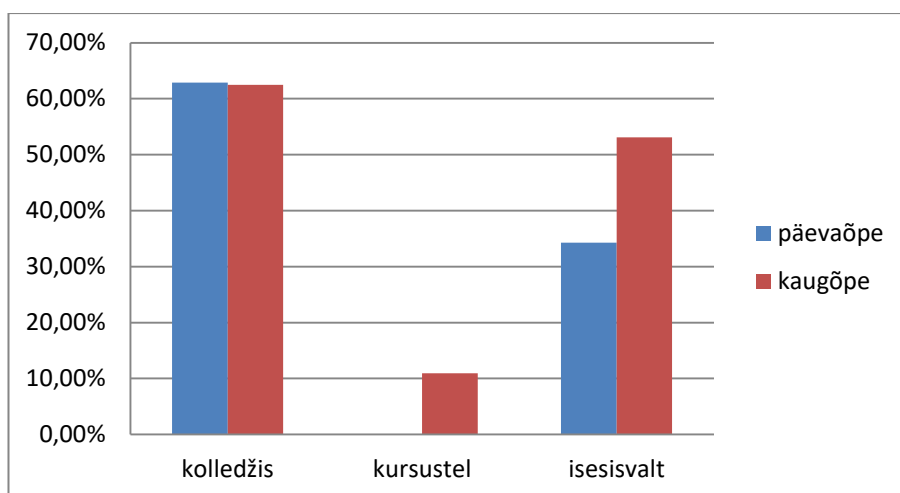
Järgmiselt vaadeldakse, kus on õppinud eesti keelt kolledži üliõpilased ja selle seos saavutatud tasemega.

Joonis 23. Eesti keele teise keelena õppimise koht.

Kõige rohkem üliõpilasi on lõpetanud põhikooli ja gümnaasiumi ja nimelt seal jõudnud alg- (A2/B1) ja kesktasemeni (B2). Kutseharidusega on 36 vastanut, kuid ainult 26 nendest märkis, et õppis eesti keelt kutsekoolis. 18 õppijat on õppinud eesti keelt kodus ja 17 lasteaia.

Eelmistes alapeatükkides toodud andmed näitavad, et paljudel kolledžisse sisseastunuil on puudulikud eesti keele oskused. Kas jätkavad nad oma keeleõpinguid põhiõppimise kõrval, näidatakse järgmisel joonisel. Küsitluses osales 99 üliõpilast, 60% õpib eesti keelt kolledžis, 7 kaugõppijat on leidnud aega kursustel eesti keele õppimiseks. 34,29% vastanud päevaõppijatest ja 53,13% kaugõppe osakonnas õpib eesti keelt iseseisvalt.

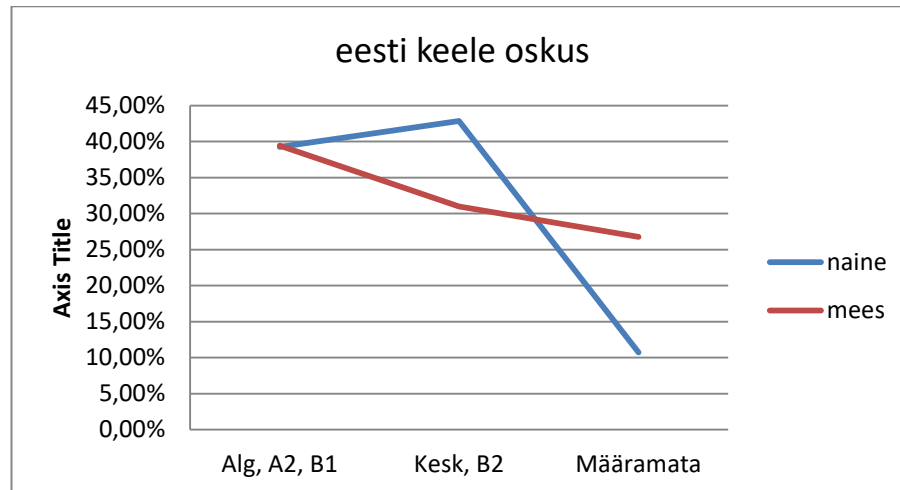
Joonis 24. Kus õpivad eesti keelt esmakursuslased.

Iseseisvalt saab õppida keelt erineval moel ja edasijõudnud õppija on suuteline valida endale sobivaid viise.

Kolm inimest õpib eesti keelt kolledžis, kursustel ja iseseisvalt, kahel nendest on algtase ja B1 tase, ühel ei ole keeleoskuse tunnistust. 22 inimest õpib keelt kolledžis ja iseseisvalt, 13 nendest on algtasemega (A2/B1), kuuel kesktase (B2) ja kolmel ei ole taset. 35 inimest õpib eesti keelt ainult kolledžis, s.o 17 päeva- ja 18 kaugõppijat, 12 üliõpilasel ei ole kesktaset (neli ja kaheksa vastavalt).

“Stephen Krashen (1982) on uurinud ja kirjutanud afektiivse filtri mõjust keeleõppe-tulemustele nii väikelaste kui ka täiskasvanute keele arengus. Tema sõnul takistab afektiivne filter keelesisendi vastuvõttu, mis tähendab, et motivatsioon ja suhtumine on puhtkeelelistest mõjuritest olulisemad. Kui afektiivne filter on ees, siis hoolimata vastuvõtu organiseerimise kvaliteedist ning ülesande mõtestatusest ja kommunika-tiivsusest, omandatakse keelt vähe või üldse mitte (Krashen 1982: 101). Samuti kuuluvad siia keele omandamist mõjutavad suhtumiskandidid, mis võimaldavad kõnelejal kasutada juba kuuldud keelt. Lihtsalt keele kuulamine ja sellest arusaamine on keele omandamiseks küll vajalik, kuid mitte piisav. Õppiija peab lisaks õpitavast arusaamisele olema ka valmis seda vastu võtma ja kasutama.” (Rannut 2005:28)

3.3.7. Naiste ja meeste eesti keele oskus

Joonis 25. Naiste ja meeste eesti keele oskus.

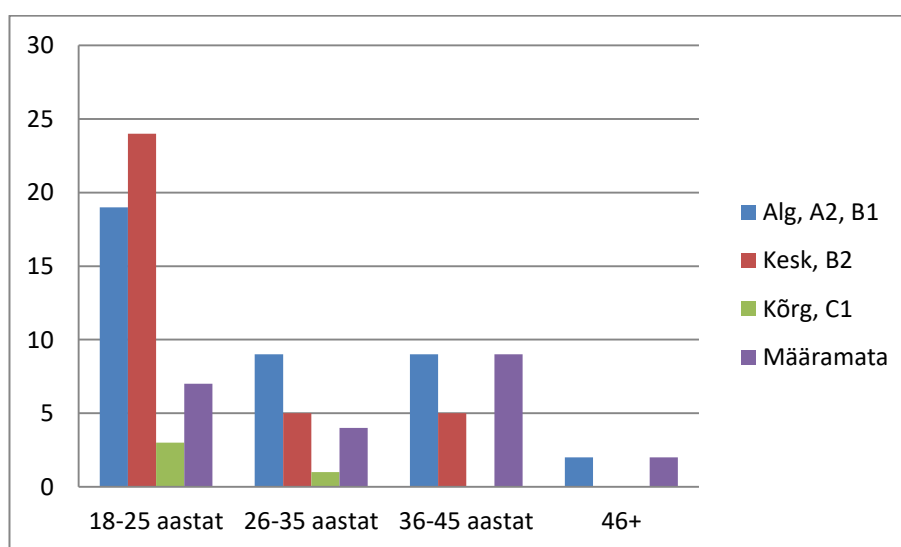
Kui võrrelda eesti keele oskust sookuuluvuse järgi, siis u 40% küsitletutest naistest ja meestest on algtaseme keeleoskusega. Naised liiguvad edasi eesti keele õppimises ja üle 40% nendest on kesktaseme keeleoskusega, sellejuures väheneb meeste hulk kesktaseme keeleoskusega ja neid on ainult 30%. Veel suurem on vahe meeste ja naiste vahel, kes ei märkinud oma keeleoskust, s.o ei sooritanud tasemeeksamit või ei saanud

mingit taset, need on iga kümnes naine ja iga neljas mees. Teised uuringud näitasid, et naised käivad tihedamini tasemeeksamil. (Kirss, Karu 2009)

3.3.8. Eesti keele oskus ja vanus

Viimastel aastatel tuleb õppima rohkem inimesi vanemas eas, on olemas üliõpilased vanuses 50+. Antud allpeatükis võrreldakse erinevas vanuses üliõpilaste eesti keele oskust.

Nooremas vanuserühmas on kõige rohkem inimesi alg- ja kesktasemega, need andmed langevad kokku statistikaameti andmetega, et noorema põlvkonna keeleoskus on oluliselt parem kui vanema. Teises (26-35 aastat) ja kolmandas (36-45) rühmas on sarnased tulemused, rohkem inimesi algtaseme ja vähem kesktaseme keeleoskusega.

Joonis 26. Eesti keele oskus erinevas vanuserühmas.

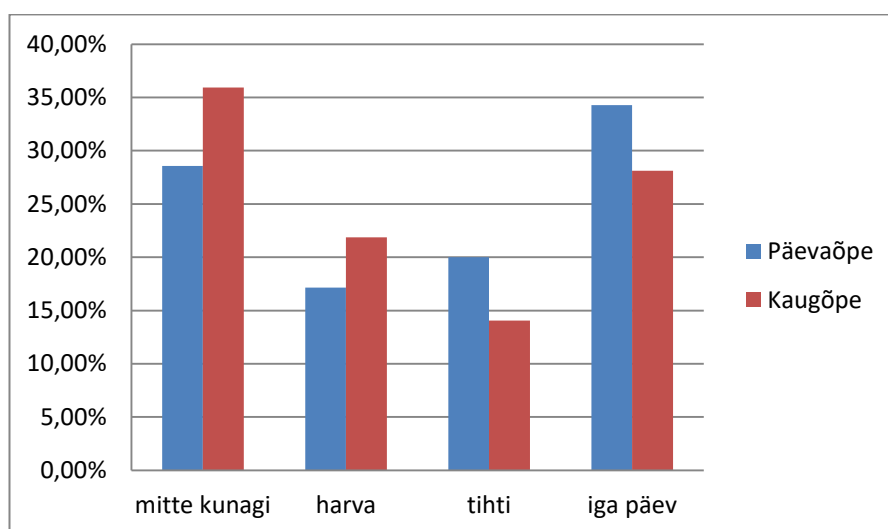
Antud diagramm tõestab, et aastatega on paranenud eesti keele oskus. See tähendab, et kõik riigis rakendatud meetmed mõjutavad positiivselt keelioskust. Vähemalt need noored, kes astusid Virumaa kolledžisse kohe pärast gümnaasiumi, ei pea taluma raskusi eesti keeles õppimises. Vanemas vanuses inimestel on palju raskem: et tõsta oma haridustaset, peavad nad kõigepealt omandama eesti keele selleks vajalikul tasemel. See võib tähendada, et puudulik eesti keele oskus takistab inimesi vanuses 30+ kõrghariduse saamist. Tagajärjed võivad olla negatiivsed nii kolledži jaoks (üliõpilaste arvu vähenemine) kui ka Ida-Virumaa ettevõtete jaoks (spetsialistide madalam haridustase ja võimatus tõsta oma kvalifikatsiooni).

3.3.9. Eesti keele kasutamine

Eesti keele formaalne (tundides) ja mitteformaalne (elusituatsioonides) õpe on seotud eesti keele aktiivse kasutamisega.

Üliõpilastelt küsiti, kui tihti ja kus kasutavad nad eesti keelt, pakuti mitu keelekasutuse situatsiooni. Keelekasutuse tihedus ja valdkond võib olla seotud ka keeleoskuse tasemega (EIA 2011). Oma vastuste tõendamiseks pidid küsitlitud nimetama konkreetseid saateid, ajalehti, portaale jne.

Joonisel 27 on näidatud eraldi kaug- ja päevaosakonna üliõpilaste keelekasutuse regulaarsus ja situatsioonid.

Joonis 27. Eesti keele teise keelena kasutamise regulaarsus.

28,57% päevaõppe osakonna küsitlütutest ja 35,94% kaugõppijatest tõdeb, et ei kasuta eesti keelt mitte kunagi. Peab nentima, et see ei vasta tõele täies mahus, kuna kolledžis õppivad mitte-eesti emakeelega üliõpilased on sunnitud kasutama eesti keelt tunniplaani, avalikke teateid ja muu õppekorraldusega seotud infot lugedes. Nad kasutavad tavakõnes oma õppeainete eestikeelseid nimetusi jne. Kaupluses käies tunnevad kõik sõnu „leib“, „piim“, „juust“, „raha“ jne.

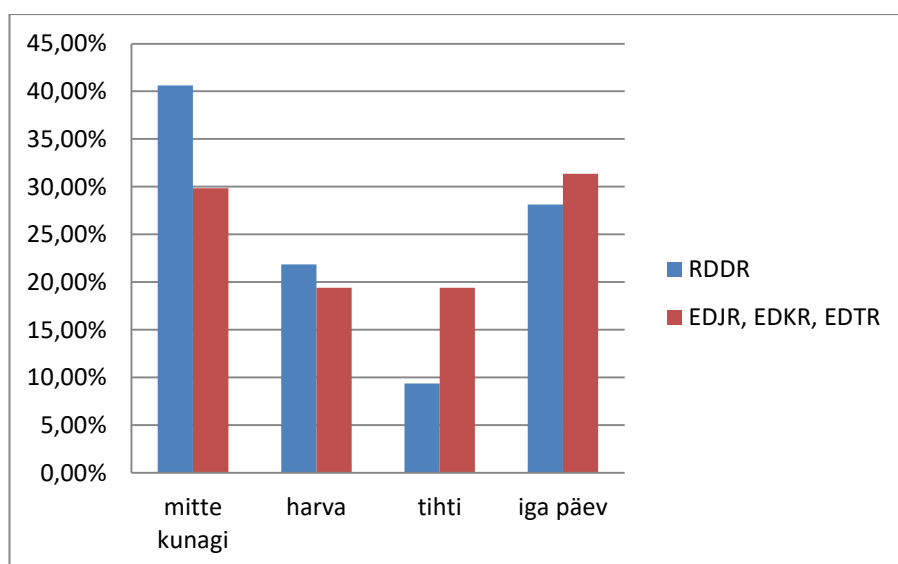
Vastates järgmistele küsimustele on märkinud selle rühma kolm inimest, et kasutavad eesti keelt kodus, kolm inimest tööl ja 15 kasutab õpingutes, üks inimene kirjutas oma varianti „магазин“. Vastates küsimusele lugemise kohta vastas seitse üliõpilast, et nad loevad uudiseid internetis, üks loeb ajalehti, kaks - raamatuid ja 25 – õppematerjale. Sellejuures ei osanud keegi nimetada mitte ühtegi ajalehte või raamatut, nimetasid aga „delfi.ee“(3), „postimees.ee“(1), „eiki.ee“(1).

Need õppijad, kes arvavad, et ei kasuta eesti keelt, kuulavad raadiouudiseid (10) ja raadiosaateid (8), muusikat (3) ja üks kuulab õpetajat. Samad üliõpilased suhtlevad õppejõududega (18), kaupluses teenindajatega (8), sõpradega (3), kaks inimest suhtlevad pereliikmetega, ametnikega, sotsiaalmeedias. Keelekasutus ei pruugi olla aktiivne, lugemine ja kuulamine on ka keelekasutuse valdkonnad.

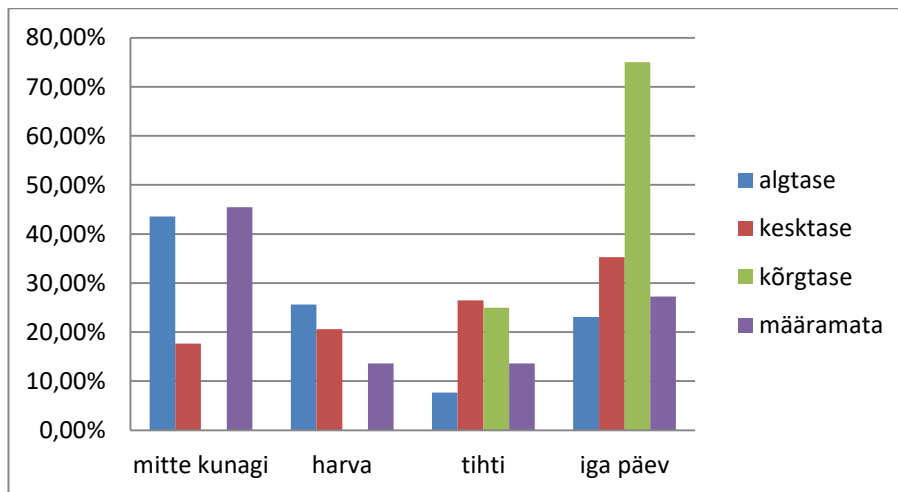
Peaaegu iga kolmas õppija kasutab eesti keelt iga päev, päevaõppijatest on 34% ja kaugõppijatest 28%. Arvatavasti on vahe seotud nimelt õppeprotsessiga hõivatusega. Päevaõppijad asuvad vähemalt neli päeva nädalas kolledžis, s.t eesti keelekeskkonnas.

Joonisel 28 ja 29 vaadeldakse eraldi erinevate erialade üliõpilaste keelekasutust. RDDR rühmade üliõpilased on valinud venekeelse õppekava. Mõned ei teinud oma valikut mitte ainult omandatava eriala pärast, vaid nimelt õppekeele pärast. Nimelt selle eriala 40,63% üliõpilastest märkis, et ei kasuta eesti keelt mitte kunagi, ja 21,88% nendest kasutab harva, mis moodustab koos üle 60%.

EDJR, EDKR ja EDTR rühmade üliõpilased on valinud eestikeelse õppekava, teisel õppeaastal hakkavad nad õppima eesti keeles. Küsitluse järgi 49,25% respondentidest ei kasuta või kasutab harva eesti keelt ja 50,75% kasutab tihti või iga päev. Ei saa vastata küsimusele, kas nad oskavad eesti keelt paremini ja kasutavad seda tihedamini, või igapäevane keelekasutus parandab nende keeleoskust. Eesti keele oskus ja kasutus on seotud omavahel.

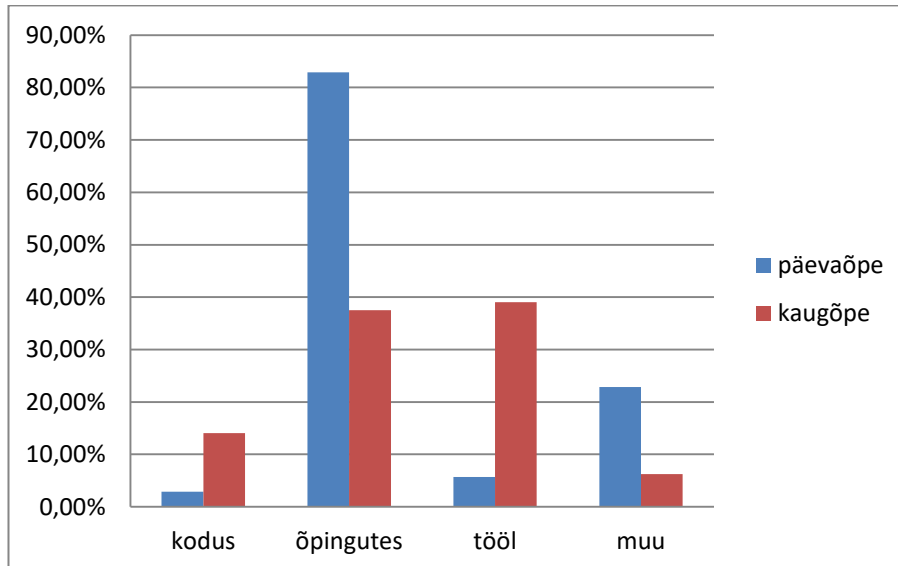
Joonis 28. Eesti keele kasutamise regulaarsus.

Joonis 29. Eesti keele kasutamine ja keeleoskuse tase.

Joonis 29. näitabki seda seost. Madalama keeleoskusega küsitletud ei kasuta või kasutavad harva eesti keelt, neid on 69%, s.o peaaegu kaks kolmandikku. Selles rühmas kesk- ja B2 tasemega on 38% vastanutest.

Et kinnitada väidet keelekasutuse kohta, üliõpilased pidid kirjutama, kus nad kasutavad eesti keelt, mida loevad, kuulavad, kirjutavad ja vaatavad eesti keeles, kellega suhtlevad.

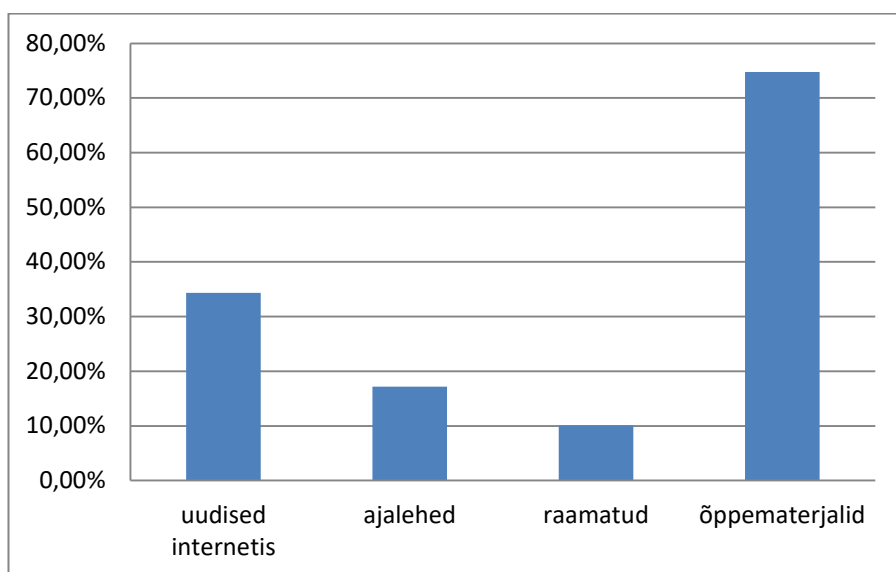

Joonis 30. Eesti keele kasutamise valdkonnad.

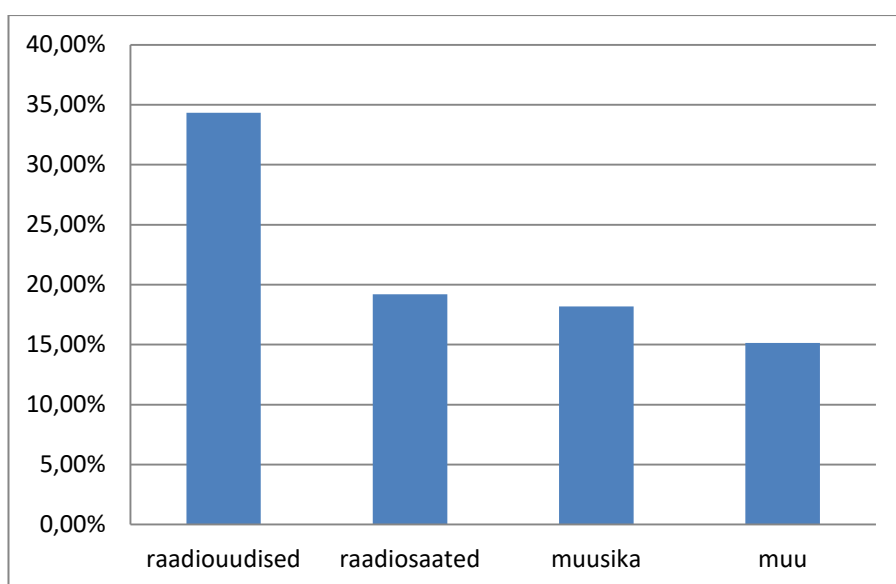
39% vastanutest kasutab eesti keelt tööl, siin on õppijad erineva keeleoskuse tasemega ja nende keeleoskuse hinnangud on üle 3, kes ei kasuta mitte kunagi (õpingutes ka) on hinnanud oma eesti keele oskust alla 3.

Kaksteist vastanut lisas küsimustikku oma sõnadega eesti keele kasutuse sfääri, need on „poes“, „elus“(2), „suhtlen“, „õues“, „võistluses“, „hobi“, „praktikal“, „internetis“, „Tartus, Tallinnas“, „igapäevas“ ja varem nimetatud vene keeles „магазин“ (kirjapilt on originaalne).

Küsitluses osalenud üliõpilased märkisid, mida nad loevad eesti keeles, ainult üheksa inimest ei loe mitte midagi pakutust. 74% vastanuist loeb eestikeelseid õppematerjale, 34% uudiseid internetis, 17% ajalehti ja 10% raamatuid. Kui raamatutest ei osanud mitte keegi mitte midagi nimetada, siis internetist loevad delfi.ee (15), postimees.ee (13), err.ee (4), facebook (2), äripäev.ee, geenius.ee, ituudised.ee, eiki.ee.

Joonis 31. *Lugemine eesti keeles.*

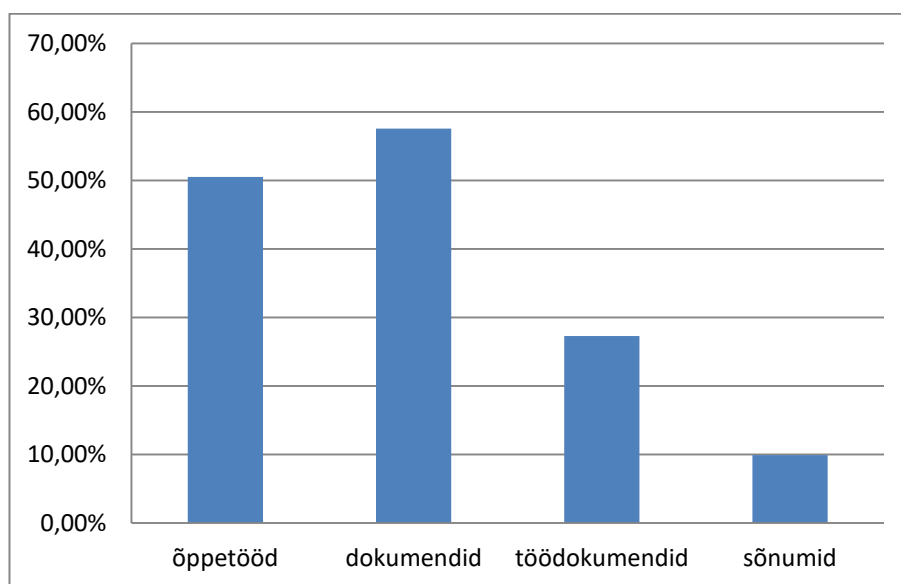

Joonis 32. *Kuulamine eesti keeles.*

Vastates küsimustele kuulamise kohta paljud kommenteerisid, et kuulavad raadiot ainult autoga sõites. 34% küsitletutest kuulavad raadiouudiseid, 19% raadiosaateid, 18% muusikat ja 15% midagi muud. Raadiokanalitest on kõige populaarsemad SKY raadio (10), Raadio 2 (5), Vikerraadio (5). Kaheksa üliõpilast lisas, et kuulavad „eesti keele tunnis“, „kolledžis“, „õpetajat“, „kuulamisülesandeid“, „loenguid“. Loenguid ja õpetajat kuulab tõenäoliselt palju rohkem inimesi, aga ei märkinud seda küsimustikus. Jääbki vastamata, kas nad ei kuula loenguid või ei arva, et see on eesti keele kuulamine.

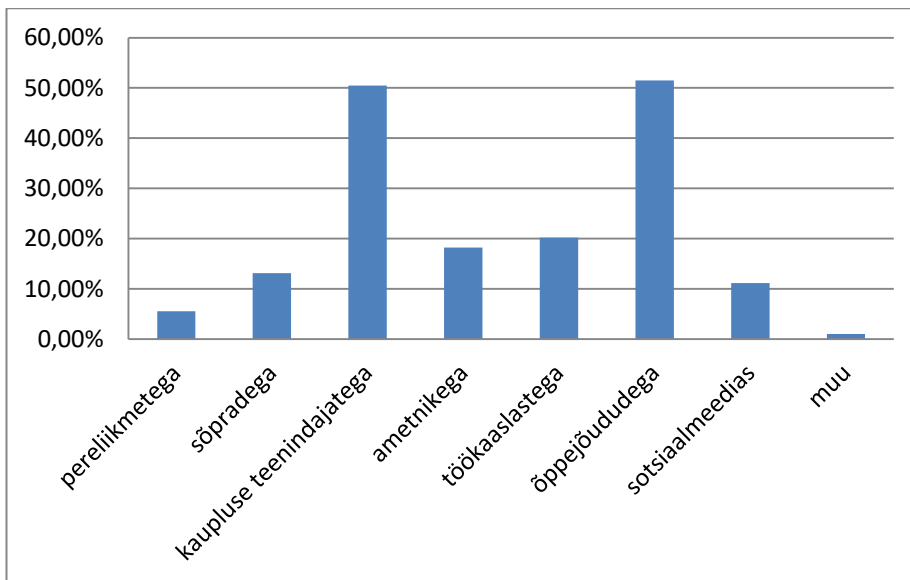
Kirjutamise kasutamise tõestamiseks pakuti üliõpilastele valida neljandast valdkonnast sobiv. Joonisel 33. on näidatud üliõpilaste vastused. 57,57% vastanuist täidab eesti keeles dokumente, 50,5% kirjutab õppetöid, 27,27% kirjutab töödokumente ja 9,9% kirjutab sõnumeid sotsiaalmeedias eesti keeles.

Eesti keele enesehindamisel oli hinnatud kirjutamisoskust kõige madalamaks ning valmidus kirjutada eesti keeles oli kõige madalam, sama B2 tunnistuse analüüs näitas, et kõige rohkem hindeid „ei vasta nõuetele“ ja „nõrk“ oli kirjutamise eest. Pole teada, kas madal kirjutamisoskus on seotud sellega, et küsitlertulil puudub vajadus kirjutada eesti keeles, või nad ei kirjuta, sest ei oska seda teha nõutaval tasemel.

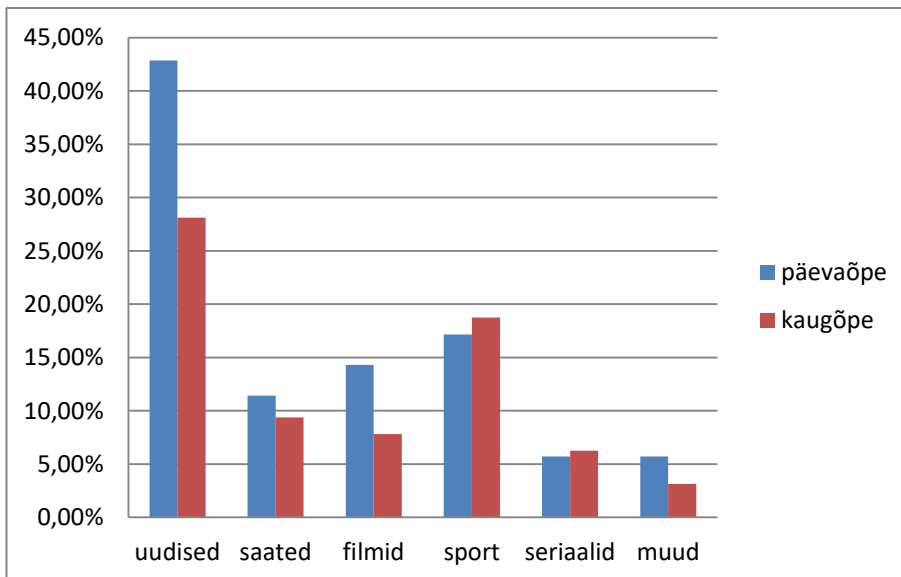
Joonis 33. Kirjutamine eesti keeles.

Uurimise raames vastasid üliõpilased küsimusele, kellega nad suhtlevad eesti keeles. Oli pakutud seitse vastuse varianti ja veel võimalus lisada oma variant. Kokku sellele küsimusele vastasid 87 inimest, 51,51% suhtlevad õppejõududega eesti keeles, 50,50% kaupluses teenindajatega.

Joonis 34. Suhetlemine eesti keeles.

Television ei ole kõige populaarsem noorte seas, aga see on ka võimalus harjutada eesti keelt, kuulates või lugedes tiitreid. Üle 50% küsitlenuist ei valinud ühtegi varianti, s.t nad ei vaata eestikeelseid telesaateid ja võib olla ei vaata telerit üldse. Siin on märgatav erinevus päeva- ja kaugõppe osakonna üliõpilaste vahel. Joonis 35. näitab, et päevaõppijad vaatavad televiisorit rohkem. Eriti suur vahe on uudiste vaatamises: 43,86% päeva ja 28,13% kaugõppijatest vaatab uudiseid, teisel kohal on spordivõistlused, ainult üksikud vaatavad saateid, seriaale, filme ja muud.

Joonis 35. Televisiooni vaatamine

3.3.10. Eesti kuulsad inimesed üliõpilaste vastustes

Keel on kultuuri lahutamata osa. Küsimustiku lõpus pidid üliõpilased kirjutama tuntud eestlaste nimed. Selle ülesandega ei saanud kõik respondendid hakkama. 19,2% küsitletutest, s.o ligi iga viies ei kirjutanud ühtegi nime, nende seas on üks üliõpilane eesti keele kõrgtasemega, kaks B2 ja kesktasemega, seitse algtasemega ja A2/B1 tasemega, kaheksa ei märkinud keeleoskuse taset.

Kõige rohkem nimetati poliitikuid (72) ja kirjanikke (66), sportlasi (62), lauljaid (43), ärimehi (16), näitlejaid (7), teadlasi (7), teisi tuntud inimesi (3). Mõned ei kirjutanud mitte Eesti kuulsate inimeste nimesid, vaid teiste riikide, näiteks Gibson, Jagudin, Njuuton, Putin, Puškin, jt. Kõik nimed kanti tabelisse, mis on esitatud lisas 4.

3.4. ÕPPEJÕUDUDE VASTUSTE ÜLEVAADE JA ANALÜÜS

Uurimuse käigus hindasid üliõpilased oma keele osaoskusi ja valmidust õppida eesti keeles. Õppimine on kahepoolne protsess, ühelt poolt on õppija ja teiselt poolt õpetaja, sellepärast on tähtis teada, kuidas nimelt õpetajad tunnevad kuulajaskonna keelelist ettevalmistust. Õppejõududega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu. Intervjueerimiseks olid valitud need pedagoogid, kes õpetavad selle õppeaasta esimese kursuse üliõpilastele aineid eesti keeles.

Kokku osales vestlustes 12 õpetajat, 11 naist ja üks mees, nendest on neli eesti ja kaheksa vene emakeelega. Intervjueeritavate vanus on 27-64 aastat ja eesti keeles mitte-eesti emakeelega üliõpilastele õpetamisestaaž on 1-20 aastat. Kolmel inimesel on väike kogemus 1-2 aastat, kolmel 3-7, viiel on üle 10 aasta ja kahel on vastavalt 18 ja 20 aastat. Kõik õpetavad päeva- ja kaugõppe osakonnas, loevad loenguid ja juhivad praktikume ja laboritööd.

Mõned õppejõudude vastused seletab ja käitumisviisi põhjendab õppeainete loetelu: arvutivõrkude alused, digikirjaoskus, ettevõtetus, ettevõtte majandusõpetus, füüsikaline keemia, keskkonnakaitse ja säästev areng, lineaaralgebra, matemaatika erikursus, matemaatiline analüüs, meeskonnatöö ja juhtimine, programmeerimise põhikursus, sissejuhatus erialasse, tehniline füüsika, tõenäosusteooria jt. On näha, et suurem osa õppeaineid on seotud matemaatika, füüsika, keemia, arvuti jm ülesannete lahendamise, kus kasutatakse numbreid, valemeid, programmeerimiskeeli. (ÕIS)

Õppejõudude vanus, kogemus ja emakeel on erinevad, kuid vastustes leidis palju ühist. Kõik vastanud õpetavad oma aineid eesti keeles, annavad eestikeelset õppematerjali. Mõned täiendavad oma vastuseid:

V_N_11_2: „Alguses tegin esitlusi eesti ja vene keeles, aga siis kulub rohkem aega teema seletamiseks, selles pole mõtet.“

V_N_20_6: „Mõnikord tuleb rääkida vene keeles, mõnikord kahes keeles.“

V_N_3_10: „Kõik materjalid on eesti keeles. Vastan... Sõltub rühmast.“

V_M_7_12: „Kõik materjalid on mul paralleelselt eesti ja vene keeles, suur osa materjale on inglise keeles. Vajalikud videod on ka vene keeles või inglise keeles. Aga nad (üliõpilased) ei kuula, kui räägin eesti keeles, pärast paluvad korrata "что-нибудь по-русски". Praktikumidel paluvad "korrake", "öelge vene keeles", "täpsustage ülesanne“

Mis keeles täidavad üliõpilased ülesanded?

Viis õpetajat vastas, et nendel ei ole tähtis, mis keeles täidetakse ülesanne, kõige tähtsam, et oleks õigesti tehtud. Sellejuures rõhutati, et ülesannete täitmisel on väga vähe sõnalisi vastuseid ja põhjendusi, suurem osa töödest koosneb numbrilistest väljenditest. Kolm vastanutest ütlesid, et tööde tegemisel ei ole vaja kasutada keelt, näiteks programmeerimises ja tehnilises joonestamises. Põhimõtteliselt nõuab tööde esitamist eesti keeles ainult neli õpetajat, kahel nendest on eesti ja kahel vene emakeel. Rangemad nõudmised esitatakse kirjalike tööde tegemisel, suulistesse vastustesse suhtutakse leebemalt.

V_N_12_4: „ Kirjalikud tööd üliõpilased täidavad.. Annan valida, stimuleerin neid teha eesti keeles. Rangelt nõuan kirjutada eesti keeles referaate, kui te õpite eesti keeles. Suuliselt vastavad... oleneb üliõpilasest, mõni vastab vene keeles, ei pinguta üldse. Kui meenutan neile, et on vaja vastata eesti keeles, mõni ikka püüab. Eksamil annan võimaluse valida. Annan testi kahes keeles, et saaksid küsimustest aru.“

E_N_10_9: „Ülesannete tekst on eesti keeles, kellel on väga raske, siis kirjutavad vene keeles. Üllatuseks, et ainult paar inimest kirjutasid vene keeles. Loengu ajal sellest aastast pidid rääkima eesti keeles, pingutasid. Varasematel aastatel ei püüdnud. Teen järeltunde, ...et kui tulevad välismaalt, siis need ei oska loetud-kuuldud. Aga meil on palju inglise keeles, informaatikas on inglisekeelsed programmid..“

E_N_10_5: „Kirjalikud tööd põhimõtteliselt eesti keeles. Suuliselt vastavad nii ja naa, kellel on suured probleemid eesti keelega, vastavad vene keeles. Eksamid on eesti keeles. Kes on hädas, vastavad vene keeles.“

E_N_1_7: „Kirjalikud tööd teevad eesti keeles, mõned saatsid tööd vene keeles... kaugõppijad. Venekeelseid töid ei aktsepteerinud. Lubasin neil inglise keeles tööd teha. Eksamil keelasin vene keeles vastata.“

Staažikamad õpetajad, sõltumata oma emakeelest seavad esikohale oma õppeaine teadmisi.

Kas te tunnete, et eesti keele oskus takistab üliõpilaste õppimist?

Õppejõud olid ühtemeelt, et mitte alati nad ei saa aru, kas tudengitel on probleemid materjali mõistmisega eesti keele nõrgema oskuse pärast või materjali raskuse pärast. Üksikud õppijad paluvad korrata või midagi seletada vene keeles. Ühes õppeaines palusid üliõpilased lisatunde vene keeles, kuna tavalises tunnis õppisid koos eesti ja vene emakeelega üliõpilased ja kogu töö toimus muidugi eesti keeles. Mõned õpetajad tunnistasid, et sega- (eesti-vene) rühmades võetakse vastu eesti keeles õppimine nagu norm, kui aga rühmas on ainult vene emakeelega õppijad, siis nad paluvad seletada materjali vene keeles.

V_N_12_4: „Üliõpilastel emakeeles on kergem aru saada. Kui on valemid, siis on kergem. Kui õppeaine on nii öelda humanitaarkallakuga, tähendab, räägin rohkem, loen loengut, siis on raskem. Tehnikas on palju rahvusvahelisi termineid ja termineid õpivad kergemini. Alguses on vaja palju seletada vene keeles, siis kui poolsemestrit läbi, siis haruharva on vaja seletada.“

V_N_11_3: „On raske öelda, kas segab eesti keel teema mõistmist või ei. Tekkib tunne, et mõned ei saa aru teemast oma emakeeles.“

Ühesugused vastused olid antud küsimustele „Kas arvestate üliõpilaste tööde hindamisel keelevigu?“, mitte keegi vastanutest ei karista õppijaid selle eest. Kaks õpetajat ütlesid, et nendel ei ole õigust parandada üliõpilasi, kuna nad ise teevad eesti keeles rääkides grammatilisi vigu. Pakub huvi alltoodud vastus.

E_N_2_3: „Töö kontrollimisel ei hinda keelevigu. Rühmatööd esitavad üliõpilased eesti keeles alati. Kui töö on vaja esitada individuaalselt, siis üliõpilased saadavad mulle oma töö, mina parandan vigu ja saadan tagasi. Siis üliõpilased vastavad tunnis juba

õigesti. Loodan, et üliõpilane saab parandatud töö, siis järgmine kord pingutab rohkem.“

Õpetajaid pani mõtlema küsimus, kas teevad nad midagi spetsiaalselt üliõpilaste eesti keele oskuse arendamiseks. Vestluse käigus leidsid vastused sellele küsimusele: eestikeelsed slaidid, kakskeelsed materjalid, tekstilised ülesanded terminite kinnistamiseks, eesti ja vene emakeelega üliõpilaste segarühmade moodustamine tööde täitmiseks. Kõik need meetmed soodustavad eesti keele aktiivset kasutamist ja seega arendamist ja keeletaseme tõstmist.

Õppejõud võrdlesid üliõpilaste eesti keele taset päeva- ja kaugõppe osakonnas. Nende hinnanguid mõjutasid kindlasti õpetatavad ained, kuna matemaatika ja füüsikaga seotud ained tekitavad raskusi vanemas vanuses õppijatele ja keelelistest probleemidest ei räägita.

E_N_2_3: „Mulle tundub, et kaugõppijad on julgemad. Julgevad rohkem küsida, eesti keeles rääkida. Arvan, et kellel on eestikeelne töökeskkond, need räägivad julgemini. Päevaõppijad on ebalevad, raskemini ligipääsevad, neid peab personaalselt suunama, kõnetama. Kaugõppijad tunnevad huvi lisaallikate vastu. Kirjutavad endale raamatute või internetallika andmed. Nendel on huvitav. Päevaõppes on huvi vähem.“

V_N_11_3: „Kaugõppijad oskavad eesti keelt paremini, on rohkem huvitatud õppimises, tahavad rohkem teada ja aru saada. Kaugõppijad püüavad ka rohkem eesti keeles rääkida.“

E_N_1_8: „Kaugõppes eesti keelt kõnelejaid on rohkem. Ma räägin kiiresti, saavad paremini aru.“

Üldine arvamus päevaõppe osakonna esmakursuslaste keeleoskusest oli niisugune, et viimase viie aasta jooksul on see muutunud paremaks. Aga see väide puudutab ainult gümnaasiumi vastlõpetanuid.

V_N_11_3: “Mulle tundub, et viimasel ajal on keele oskus (eesti ja inglise) on muutunud paremaks. Aga märkasin, et mõned üliõpilased, kellel on B2 või C1 tase, ei taha rääkida eesti keeles, eelistavad vene keelt.”

V_N_12_5: „Kes on värskelt gümnaasiumis, nende eesti keel on parem. Kutsekoolist tulevad väga nõrga eesti keele oskusega. Kaugõppes on need, kes ei õppinud eesti keelt.“

V_N_20_7: „Viimase aasta esmakursuslastel tase (eesti keele tase) on kõrgem.“

V_N_3_11: „Päevarühmas oskavad eesti keelt paremini ja inglise keelt. Eriti need, kes tulid pärast gümnaasiumi.“

V_N_5_12: „Päevaõppes rahulikult saavad hakkama eesti keeles. Kaugõppijad halvemini, aeglasem. Nad on matemaatikat unustanud.“

Õppejõudude subjektiivsed hinnangud langevad kokku küsitluses saadud andmetega. 2017/18. õa esmakursuslaste eesti keele teise keelena oskus on kõrgem gümnaasiumi lõpetanutel.

Peab mainima veel ühte probleemi, millest rääkisid paljud õpetajad, see on eestikeelse terminoloogia puudulikkus. Ühelt poolt terminoloogia kasutamine hõlbustab mõistmist tehnilistes ainetes, kuna suur osa oskussõnadest kõlab sarnaselt eesti, vene ja inglise keeles: „temperatuur“, „programmeerimine“, „keemiline reaktsioon“ jne. Terminid korduvad, nende arv on suhteliselt piiratud. Programmeerimisega ja ettevõtlusega seotud õppeainetes kasutatakse palju ingliskeelset terminoloogiat.

V_N_18_2: „Tekkivad aga probleemid terminitega. Üldlevinud teaduses inglise või prantsuse keeles termineid on raske tõlkida eesti keelde.“

E_N_2_4: „Mõnikord seletan inglise keeles, eriti kui on tegemist terminoloogiaga. Mõned terminid on inglise keeles täpsemad, kui eesti keeles“

V_N_12_5: „Tehnikas on palju rahvusvahelisi termineid ja termineid õpivad kergemini. ... Probleemid on terminoloogiaga. Spetsiaalse sõnavaraga on raskusi. Paljud õpikud on tõlgitud inglise keelest vigadega. Klassikalistes tehnikaõpikutes on korrektne eesti keel.“

V_N_3_11: „Meil on probleemid terminoloogiaga. Ise eestlased kasutavad inglisekeelseid sõnu: „interface“, mitte „liides“, „framework“, mitte „raamistik“, või moodustavad sõnu, näiteks "pastima" (ingl. paste - eesti kopeerima). Tehnoloogiad arenevad nii kiiresti, et keel ei jõua sellega. Sõnad kaovad kiiresti.“

Mõnes õppeaines on inglise keel saanud vahendiks, mille abil seletatakse tehnikaalaseid teemasid.

KOKKUVÕTE

Antud magistritöö ülesandeks oli uurida TTÜ Virumaa kolledži esimese kursuse üliõpilaste eesti keele teise keelena oskust.

Magistritöö teoreetilises osas anti ülevaade eesti keele teise keelena osaoskuste mõõtmisest, kõrghariduse saamiseks nõutavast B2 keele tasemest. Täheledatakse, et üldkeele oskus ei tähenda, et sellest piisab erialase keele mõistmiseks ja kasutamiseks.

Teises peatükis tutvustati TTÜ Virumaa kolledžit nagu ainsat Ida-Virumaal tehnilist kõrgharidust pakkuv õppeasutust ja kolledži eesti keele teise keelena õppeainete mooduleid.

Käesoleva magistritöö kolmandas peatükis esitati esimese kursuse üliõpilaste küsitluse ja õppejõudude intervjuude põhjal saadud andmed ning nende analüüs. Uurimuses osalesid 2017/18. õa esimese kursuse üliõpilased ja õppejõud, kes õpetasid mitte-eesti emakeelega üliõpilastele aineid eesti keeles.

Magistritöö uurimuse käigus on leitud vastused sissejuhatuses püstitatud küsimustele. 61,5% sisseastunutest ei valda eesti keelt vajalikul tasemel, nad on määratud eesti keele süvaõppe moodilisse. Üliõpilased hindavad oma valmidust õppida eesti keeles keskmise hindega „3“ kuuepallilise skaala järgi. Enesehinnangute alusel on kõige vähem valmis esmakursuslased kirjutama õppetöid ja suhtlema õppejõududega. Kõige raskemas olukorras on kutsekooli lõpetanud ja enam kui viis aastat tagasi õpingud lõpetanud täiskasvanud.

Viimase viie aasta jooksul ei ole muutunud oluliselt sisseastunute üliõpilaste arv, kes ei oska eesti keelt nõutaval tasemel, vaid nende koosseis 2017. aastal oli teine: gümnaasiumist tulnud noored on parema keeleoskusega. Seda näitavad dokumendid ja õppejõudude subjektiivne hinnang. Kutseharidusega ja ammu kooli lõpetanud üliõpilased on sama nõrga eesti keele oskusega nagu viis aastat tagasi.

Päevaõppe osakonna üliõpilased oskavad eesti keelt paremini, kuid kasutavad seda ainult õpingus. Kaugõppe osakonna täiskasvanud õppijad on rohkem motiveeritud, osa nendest kasutab eesti keelt töökeskkonnas ka, kuigi statistilised andmed näitavad, et üldiselt kaugõppijad on madalama keeleoskusega.

Virumaa kolledži õppejõud ei näe suurt probleemi madalamas keeleoskuse tasemes, tihti ignoreerides seda, ületavad tekkivaid raskusi inglise või vene keele abil.

Uurimuse alguses püstitatud hüpoteesid on osaliselt leidnud kinnitust.

Eesti keele teise keelena oskustase on märgatavalt kasvanud viimase viie aasta jooksul ainult gümnaasiumi lõpetanutel. Pärast kooli lõpetamist püsib eesti keele oskuse tase ainult nendel, kes on seotud eesti keelega tööülesannete täitmisel.

Osa sisseastunud ei ole valmis eesti keeles õppimiseks või hindab üsna madalalt oma valmidust. B2 ja kesktaseme tunnistuse saamine ei tähenda, et kõik keele osaoskused on kõrgkoolis õppimiseks nõutaval tasemel, kuid tunnistuse olemasolu vabastab eesti keele süvaõppe moodulisse määramisest.

60% küsitletuist õpib eesti keelt teise keelena ainult kolledžis, 53% kaug- ja 34% päevaõppijatest õpib eesti keelt lisaks sellele iseseisvalt.

Õppejõud ei toeta eriti palju eesti keele arendamist oma tundides, esikohale seatakse õppematerjali tundmine ja arusaamine. Eesti emakeelega õppejõud kasutavad siis inglise keelt, mis samuti ei motiveeri eesti keele õppimist. Eesti keele arendamiseks ei ole piisavalt erialast eestikeelset õppematerjali, inglisekeelne terminoloogia on rohkem kasutusel eriti infotehnoloogia valdkonnas. Terminoloogia kasutamine ei valmista raskusi, sest terminite arv on suhteliselt piiratud, paljud nendest on sarnased vene ja inglise keeles. Matemaatiliste ülesannete lahendamisel on sõnavara kasutamine minimaalne. Üliõpilastel tekivad probleemid suulise väljendusoskusega.

Üliõpilaste retseptiivsed keeleoskused on arendatud paremini kui produktiivsed. Kõige nõrgemal tasemel on kirjutamisoskus. Nimelt nende konkreetsete osaoskuste täiendamisele peaks ka kolledž pöörama tähelepanu, võimalusel korraldama täiendavaid kursusi.

Üldkeele oskus ei tähenda, et sellest piisab erialase keele mõistmiseks ja kasutamiseks.

Uurimuse käigus selgus, et vanemad üliõpilased on nõrgema keeleoskusega ja hindavad oma keeleoskust üsna madalalt, isegi need, kes on jõudnud B2 tasemeni eesti keele õppimises.

Kolledžis kasutatakse erinevaid meetmeid eesti keele teise keelena õppimiseks ja kasutamiseks ning seda tööd tuleb jätkata.

Ettepanekud:

Peaks vaatlema üliõpilaste esitatud B2 taseme tunnistustes osaoskuste hinnanguid ja arvestama seda eesti keele süvaõppesse määramisel, sellest vabastamiseks peavad kõik keeletesti osad olema sooritatud vähemalt 60%.

Kirjakeeleoskuse parendamiseks võiks luua eraldi kursuse.

Suurendada eesti keele tundide arvu, eriti kaugõppe osakonnas, kuna töötavatel ja õppivatel üliõpilastel ei ole ajalisi, rahalisi ja füüsilisi võimalusi eesti keele kursuse külastamiseks. Toetada eesti keele õpet e-kursustega, aktiivselt informeerida üliõpilasi alternatiivsetest eesti keele õppimise võimalustest interneti kaudu, motiveerida Eesti ühiskonna eluga tutvuma.

Erialaainete ja eesti keele teise keelena õppejõud peavad jätkama oma koostööd, on vaja läbi mõelda täiendavad koostöö vormid. Ei tohi ignoreerida fakti, et üliõpilased ei saa aru eestikeelsetest loengutest, ei tohi ka loobuda eesti keelest, seades esikohale teema mõistmise.

Iga kolledžis töötav eesti keele kandja peab teadvustama oma rolli eesti keele ja kultuuri esindajana.

SUMMARY

The knowledge of Estonian as a second language of the students of TUT Virumaa college

The aim of the present master`s thesis is to study the knowledge of Estonian as a second language of the first-year students of TUT Virumaa college.

In the theoretical part an overview of the measurement of the language skills of Estonian as a second language and B2 level requirements for obtaining an higher education are given. It is observed that the knowledge of general language is not sufficient for understanding and using the language for specific purposes.

In the second chapter TUT Virumaa college as the only institution offering a higher technical education in Ida-Virumaa is introduced. In addition, the teaching of Estonian as a second language during the last five years is looked at.

In the third chapter the results and analysis of the survey of students, and interviews conducted with the teachers are presented. 2017/2018 academic year students and the teachers who teach subjects in Estonian for non-Estonian students took part in the survey.

As a result of the survey, the answers to the raised questions were found; hypotheses were partly confirmed. The command of Estonian as a second language has improved significantly only among the graduates from upper-secondary schools. After school the level of Estonian remains stable only among those graduates who use Estonian for the pursuance of their work tasks.

A great number of entrants do not demonstrate preparedness for Estonian studies, or underestimate their readiness. B2 and intermediate level certificate does not prove the correspondence to the required level, although the possession of the certificate frees from taking in-depth module in Estonian. Receptive language skills are being developed better than productive skills. Writing skills of the students are the lowest, and for that reason the college should pay attention to the development of these skills.

60% of the respondents study Estonian as a second language only at college, 53% of correspondence and 34% day time students study Estonian independently, too.

The teachers of Estonian do not focus on the development of students` different language skills in their lessons. but on the work with teaching materials, and understanding the texts.

In order to have a good command of Estonian it is not sufficient to work with the materials for Estonian for specific purposes. The use of terminology does not cause any problems because the number of terms is relatively limited, and quite many of the terms are similar to Estonian and English terms. In the field of Information Technology terminology is mostly in English,. The use of English does not motivate the development of the Estonian language skills. The vocabulary used for solving mathematical problems is minimum. To speak and express oneself causes problems.

The survey has shown that older students have a lower level of Estonian and they underestimate their language skills, even those, who have acquired B2 level in their Estonian studies.

In conclusion, proposals are made for the development of the knowledge of as General Estonian as Estonian for Specific Purposes of the students of TUT Virumaa college.

KIRJANDUS

Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine 2007 Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Hausenberg jt = Hausenberg, Anu-Reet; Kikerpill, Tiina; Rõigas, Maia; Türk, Ülle 2003. *Keeleoskuse mõõtmine*. Käsiraamat. Tallinn: TEA.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula 2010. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Kikerpill, Tiina; Sõrmus, Elle 2008. *Erialaõppe ja keeleõppe lõimimisest. Käsiraamat vene õppekeelega kutseõppeasutustele*. Tallinn: Integratsiooni Sihtasutus.

Rannut, Mart; Rannut, Ülle; Verschik, Anna 2003. *Keel, võim, ühiskond*. Tallinn.

Rannut, Ülle 2005. *Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis*. Tallinn.

Saarsoo, Kristi; Sõrmus, Elle 2008. *Kuidas õpetada erialakeelt. Metoodika käsiraamat*. Tallinn: Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus.

Tallinna Tehnikaülikool Virumaa kolledž 2000-2015. 2015 Kohtla-Järve.

Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledž. Asutusesisene dokumentatsioon 2011-2017.

Vare, Silvi. Eesti keel õppekeelena ja üleminek üldisele eesti õppekeelele gümnaasiumile 2004. *Emakeel ja teised keeled. IV*. Tartu: Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) õppetooli toimetised 3: 298-313.

ALLIKAD

Eesti elukestva õppe strateegia 2020. 2014 Tallinn: Haridus- ja teadusministeerium <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020. 2014 Tallinn: Haridus- ja teadusministeerium <http://www.haridusfoorum.ee/images/stories/haridusstrateegia/eesti-haridusstrateegia-2012-2020-projekt.pdf> (viimati vaadatud 18.05.2018).

EIA = Eesti Inimarengu Aruanne. Inimarengu Balti rajad: muutuste kaks aastakümnet 2010-2011. https://kogu.ee/public/eia2011/EIA_2011.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Eesti keel teise keelena. Haridus- ja teadusministeeriumi vaatmik 2008 https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_keel_teise_keelena.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Eesti keele arengukava 2011-2017. 2009 https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_keeles_arengukava.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Ehala, Martin; Koreinik, Kadri. Eesti keele oskus ja kasutus teise keelena. 2016 <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2016/12/868> (viimati vaadatud 18.05.2018).

GRÕK = Gümnaasiumi riiklik õppekava 2011. RT I, 14.01.2011, 2 <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Hausenberg jt. 2008 = Iseseisev keelekasutaja. B1- ja B2-taseme eesti keele oskus. 2008. Koost. Anu-Reet Hausenberg Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. <http://haridusinfo.innove.ee/UserFiles/Tasemeeksamid/Iseseisev%20keelekasutaja.pdf> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kaldur jt = Kaldur, Kristjan; Vetik, Raivo; Kirss, Laura; Kivistik, Kats; Seppel, Külliki; Kallas, Kristina; Masso, Märt; Anniste, Kristi. Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2017. 2017 Tartu: Balti Uuringute Instituut <http://www.kul.ee/et/EIM2017> (viimati vaadatud 18.05.2018).

KeeleS = Keeleseadus 2011. RT I, 18.03.2011, 1 <https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kikerpill, Tiina; Türk, Ülle. Ametikeele oskuse mõõtmine: tekst ja ülesanne eesti keele kui teise keele kuulamistestis. 2007 <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/view/ERYa3.12/143> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kirss, Laura. Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2017. Haridus. 2017 <https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/eim2017.pdf> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kivistik, Kats. Balti Uuringute Instituut: keelteoskus, keelte kasutamine, kontaktid ja keeltega seotud hoiakud. 2017 https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/5_keeleoskus.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Klaas, Birute. Kõrgharituks teises keeles. 2006 <http://arhiiv.rakenduslingvistika.ee/ajakirjad/index.php/aastaraamat/article/view/169> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kohustusliku eesti keele oskuse tasemete, eesti keele tasemeeksami eelsete konsultatsioonide ulatuse ja korra ning eesti keele oskuse tunnistuse vormi kinnitamine 1999. RT I 1999, 66, 656. <https://www.riigiteataja.ee/akt/77710> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Kõrgharidusstandart 2002. RT I 2002, 70, 426 <https://www.riigiteataja.ee/akt/812814> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Lukk jt = Lukk, Maarika; Koreinik, Kadri; Kaldur, Kristjan; Vihman, Virve-Anneli; Villenthal, Anneli; Kivistik, Kats; Jaigma, Martin; Pertšjonok, Anastasia. Eesti keeleseisund. Aruanne 2017. 2017 Tartu: Tartu Ülikool, Balti Uuringute Instituut. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Missugune on Eesti üliõpilaskond? 2010 http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40751/KHaridus_opilaskond.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 18.05.2018).

Puur, Allan; Rahn, Leen; Valge Jaak. Eesti keel sisserändetuules II. 2016 <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2016/5/786> (viimati vaadatud 18.05.2018).

RakKKS = Rakenduskõrgkooli seadus 2016. RT I, 20.12.2016, 3. <https://www.riigiteataja.ee/akt/120122016003> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Riigieksamite statistika 2017. 2017 Innove <http://haridusinfo.innove.ee/UserFiles/Riigieksamid/2017/Riigieksamid%202017%20kodulehele.html> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Selli, Rena. Õppekeel Eesti kõrgkoolides EHISe andmetel. Statistiline ülevaade. 2018 https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/oppekeel_eeesti_korgkoolides_statistiline_ylevaade.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Siiner, Maarja; Vihalemm, Triin. Jätkusuutlik keelepoliitika: kas ja kuidas? <http://www.keeljakirjandus.ee/pdf/SiinerVihalemm.pdf> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Tallinna Tehnikaülikooli keelepoliitika. 2016 <http://docs.ttu.ee/id/45641> (viimati vaadatud 18.05.2018).

Tomusk, Ilmar. Kõrgtase ei kao kuhugi. 2014 https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/ilmar_tomusk_korgtase_ei_kao_kuhugi.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Tomusk, Ilmar. Probleemidest keeleoskusnõude rakendamisel 2012. https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/ilmar_tomusk_probleemidest_keeleoskusno_ude_rakendamisel.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Valk, Aune. Soolised lõhed hariduses. 2016 https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusmin_soolised_lohed_hariduses.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Vihalemm, Triin 2011. Keelepraktikad, kollektiivne identiteet ja mälu. Integratsiooni monitooring 2011 AS EMOR, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis & Tartu Ülikool (koost.) http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/intmon_2011_pt_4.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

ÕIS = Tallinna Tehnikaülikooli Õppeinfosüsteem https://ois.ttu.ee/pls/portal/ois2.ois_public.main (viimati vaadatud 18.05.2018).

Õunapuu, Lembit. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. 2014 Tartu Ülikool http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf (viimati vaadatud 18.05.2018).

Lisa 1. Euroopa Nõukogu ühtsed keeleoskustasemed

Vilunud keelekasutaja	C2	Mõistab vaevata kõike kuuldot ja loetut. Oskab resümeerida eri tüüpi suuliste ja kirjalike allikate teavet ja sõnastada neis esitatud põhjendusi ja arutlusi. Oskab end spontaanselt, ladusalt ja täpselt väljendada, eristades ka keerukamate situatsioonide peenemaid tähendusvarjundeid.
	C1	Mõistab pikki ja keerukaid tekste, tabab ka varjatud tähendust. Oskab end spontaanselt ja ladusalt mõistetavaks teha, väljendeid eriti otsimata. Oskab kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii avalikes, õpi- kui ka tööoludes. Oskab luua selget, loogilist, üksikasjalikku teksti keerukatel teemadel, kasutades sidusvahendeid ja sidusust loovaid võtteid.
Iseseisev keelekasutaja	B2	Mõistab keerukate abstraktsel või konkreetsel teemal tekstide ning erialase mõttevahetuse tuuma. Suudab spontaanselt ja ladusalt vestelda sama keele emakeelse kõnelejaga. Oskab paljudel teemadel luua selget, üksikasjalikku teksti ning selgitada oma vaatenurka, kaaluda kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi.
	B1	Mõistab kõike olulist endale tuttavatel teemal, nagu töö, kool, vaba aeg vm. Saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse. Oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel või enda jaoks huvipakkuval teemal. Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada selgitada oma seisukohti ja plaane.
Algtasemel keelekasutaja	A2	Mõistab lauseid ja sageli kasutatavaid väljendeid, mis seostuvad talle oluliste valdkondadega (näiteks info enda ja pere kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskab lihtsate fraaside ja lausete abil kirjeldada oma perekonda, teisi inimesi ja elutingimusi ning väljendada oma vajadusi.
	A1	Mõistab ja kasutab igapäevaseid väljendeid ja lihtsamaid fraase,

	et oma vajadusi rahuldada. Oskab ennast ja teisi tutvustada ning pärida elukoha, tuttavate inimeste ja asjade järele ning vastata sama ringi küsimustele. Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner räägib aeglaselt ja selgelt ning on valmis aitama.
--	--

Allikas: Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine

Lisa 2. Küsimustik üliõpilastele

Lugupeetud vastajad!

Antud ankeet on koostatud magistritöö raames (TÜ Narva kolledž).

Ankeet ei sisalda isiklikke andmeid. Vastamisel märkige üks või mitu vastusevarianti.

1.	Ma õpin	a) päevaõppes	b) kaugõppes	c) töotan	d) ei tööta
2.	Minu eriala	a) EDKR	b) EDJR	c) EDTR	d) RDDR
3.	Minu haridus	a) põhiharidus	b) keskharidus	c) kutseharidus	d) kõrgharidus
4.	Vanus	a)18-25	b) 26-35	c) 36-45	d) 46-
5.	Sugu	a) mees	b) naine		
6.	Alaline elukoht	a) Narva	b) Sillamäe	c) Kohtla-Järve	d)
7.	Olen õppinud eesti keelt	a) kodus	b) lasteaias	c) põhikoolis	d) gümnaasiumis
		e) kutsekoolis	f) kaitseväes	g) tööl	h)
8.	Kui kaua oled õppinud eesti keelt	a)..... kuud	b)aastat	c) ei ole õppinud mitte kunagi	
9.	Hinnake oma eesti keele osaoskusi (0 – ei oska, 5-oskan suurepäraselt)	a) kuulamine	b) lugemine	c) kirjutamine	d) suhtlemine
		0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5
10.	Minu eesti keele tase (on tunnistus)	a) algtase	b) kesktase	c) kõrgtase	
		d) A2	e) B1	f) B2	g) C1
11.	Tunnen, et olen valmis õppima kolledžis eesti keeles (0 – ei ole valmis absoluutselt, 5- eesti keelt ei valmista raskusi)	a) kuulama loenguid	b) kirjutama tööd	c) vastama õpetajale	d) lugema õppematerjali
		0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5	0-1-2-3-4-5
12.	Õpin eesti keelt praegu	a) kolledžis	b) kursusel	c) iseseisvalt	d) muu
				1.interneti abil 2.koduõpetajaga 3.õpiku(te)ga 4.vaatan telerit 5.kuulan	

				raadiot	
13.	Kasutan eesti keelt igapäevases elus	a) ei kasuta mitte kunagi	b) harva 1.... kord(a) aastas 2..... kord(a) kuus	c) tihti 1. kord(a) kuus 2..... kord(a) nädalas	d) iga päev
14.	Kasutan eesti keelt igapäevases elus	a) kodus	b) õpingutes	c) tööl	d)
15.	Eesti keeles loen	a) uudiseid internetist	b) ajalehti	c) raamatuid	d) õppe- materjali
	Nimeta, mida konkreetselt (portaal, ajaleht jne.)				
16.	Eesti keeles kuulan	a) raadio uudiseid	b) raadio- saateid	c) muusikat	d)
	Nimeta, mida konkreetselt				
17.	Eesti keeles kirjutan	a) õppetööd	b) täidan dokumente	c)tööpabereid	d) sõnumeid sotsiaal- meedias
18.	Eesti keeles suhtlen	a) pereliikmetega	b) sõpradega	c) kaupluse teenindajatega	d) ametnikkudega
		e) tööl kolleegidega	f) kolledži õppejõududega	g) sotsiaal- meedias	h)
19.	Eesti keeles vaatan TV	a) uudiseid	b) saateid	c) filme	d) spordi- võistlusi
	Nimeta, mida konkreetselt (vähemalt 3)	e) seriaale	f)		
20.	Nimeta tuntud Eesti inimesed (vähemalt 3)	a) poliitik	b) muusik, laulja	c) sportlane	d) näitleja
		e) ärimees	f) kirjanik	g) teadlane	e)

Lisa 3. Intervjuu küsimused õppejõududele

1. Kui kaua Te õpetate aineid eesti keeles mitte-eesti emakeelega üliõpilastele?
2. Mis on Teie töö iseloom? Kas loete loenguid, juhendate praktikume jne?
3. Kas õpetate päeva- või kaugõppe osakonnas?
4. Mis keeles täidavad üliõpilased suuliseid ja kirjalikke ülesandeid?
5. Mis keeles suhtlevad esmakursuslased Teiega tunnis?
6. Kas puudulik eesti keele oskus takistab õppematerjali mõistmist?
7. Kas arvestate hindamisel keelevigu?
8. Kas kasutate meetmeid eesti keele oskuse arendamiseks? Milliseid?
9. Kas tunnete, et esimese kursuse üliõpilaste eesti keele oskus on aastatega muutunud?
10. Kas võite võrrelda päeva- ja kaugõppijate eesti keele oskust?

Lisa 4. Eesti kuulsad inimesed üliõpilaste vastustes

Kategooria	Nimi ja mainimise sagedus
poliitik	Edgar Savisaar (27), Kersti Kaljulaid (21), Jüri Ratas(12), Andrus Ansip (11), Yana Toom (8), Taavi Rõivas (7), Toomas Henrik Ilves (5), Valeri Korb (4), Mihhail Kõlvart (4), Jevgeni Ossinovski (3), Taavi Aas (2), Jüri Luik (2), Lennart Meri (2), Urmas Paet (2), Marko Pomerants (2), Jaak Aaviksoo, Olga Ivanova, Marina Kaljurand, Mihhail Korb, Siret Kotka, Ants Laaneots, Sven Mikser, Erki Nool, Eevi Paasmäe, Jaan Poska, Konstantin Päts, Arnold Rüütel
laulja, muusik	Anna Veski (15), Tanel Padar (9), Ott Leppland (3), Ivo Linna (3), Georg Ots (3), Koit Toome (3), Sergei Masin (3), Tanja Mihhailova (2), Stig Rästa (2), Tõnis Mägi, Getter Jaani, Jaak Joala, Jüri Pootsmann, Elina Born; bändid Terminaator (4), Metsatöll
sportlane	Kristina Šmigun (29), Erki Nool (12), Kaia Kanepi (7), Andrus Veerpalu (6), Gerd Kanter (5), Erika Salumäe (4), Heiki Nabi (2), Mart Poom (2), Ksenia Balta, Paul Keres, Ott Kiivikas, Ragnar Klavan, Anett Kontaveit, Jaak Mäe, Mart Seim, Kelli Sildaru, Aleksand Tammert, Konstantin Vassiljev
näitleja	Märt Avandi, Ita Ever, Kaija M. Kalvet, Kaljo Kiisk, Kirill Käro, Ott Sepp, Liina Tennosaar
ärimees	Ossinovski (7), Oleg Gross(4), Tiit Vähi (2), Valeri Abramovitš, Alan Mänd, Keit Pentus-Rosimannus
kirjanik	Lydia Koidula (22), Oskar Luts (22), Eno Raud (8), Anton Hansen Tammsaare (6), Eduard Vilde (3), Andrus Kivirähk (2), Eduard Bornhöhe, Jaan Kaplinski, Jaan Kross, Juhan Liiv, Virve Osila, Igor Severjanin, Juhan Smuul, Enn Vetemaa
teadlane	Jaan Einasto, Ene Ergma, Toomas Kivisild, Karl Papello
teised	Clement Ivanov, Sulev Keedus, Arvo Pärn

Nimede õigekiri on autori parandatud.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele
kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Valentina Limonova

(sünnikuupäev: 07.02.1966)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose

TTÜ VIRUMAA KOLLEDŽI ESIMESE KURSUSE ÜLIÕPILASTE EESTI KEELE
TEISE KEELENA OSKUS

mille juhendaja on Mart Rannut,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 21.05.2018